

Marcin Iwuć
Łukasz Martyniec

50 najważniejszych pytań na temat intercyzy

Autorzy

Marcin Iwuć, CFA – ekonomista i autor bloga „Finanse bardzo osobiste”. Szeroka wiedza wyniesiona z wieloletniej pracy w instytucjach finansowych pozwala mu na swobodne poruszanie się w tematyce rynków kapitałowych i finansów osobistych. Jego talent do dzielenia się nią w przejrzysty i angażujący sposób pozwala od razu wprowadzić ją w życie.

Łukasz Martyniec jest prawnikiem specjalizującym się w doradztwie dla firm oraz rodzin w zakresie sukcesji międzypokoleniowej oraz planowania spadkowego. Podczas 12 lat wprowadził w życie 250 planów sukcesji, obejmujących sytuację prywatną i biznesową klientów. Przeszkolił ponad 6000 doradców finansowych i był współorganizatorem blisko 400 konferencji na temat planowania spadkowego.

Wstęp

Istnieją kłamstwa, wielkie kłamstwa i statystka, jednak w tym konkretnym przypadku statystyka nie kłamie: najczęstszą przyczyną rozwodów jest... ślub. Zostało to empirycznie potwierdzone w 100% przypadków.

W Europie Zachodniej i USA jedną z najczęstszych przyczyn rozwodów są nieporozumienia na tle finansowym. W Polsce powody finansowe wskazywane są w około 9% przypadków, palmę pierwszeństwa dźwierz zaś enigmatyczna „niezgodność charakterów”. Domyślam się jednak, że również w tej grupie rozmowy na temat rodzinnych finansów przebiegać musiały dosyć gwałtownie. Filmowa scena, w której skłócona para dzieli majątek, przepiłowując rodzinny stół, dość dobrze oddaje poziom emocji towarzyszący kłótniom na temat pieniędzy.

Na początku związku wszystko jest proste: jesteście zakochani, szczęśliwi, idealni, a pieniądze nie mają znaczenia. Może być biednie, byle byśmy byli razem. Dopóki mamy naszą romantyczną miłość, niczego do szczęścia nam nie brakuje. Niestety, świat to brutalne miejsce dla romantyków, a wyzwania dnia codziennego gwałtownie sprowadzają nas na ziemię. A tu, na ziemi, pieniądze są jednak bardzo ważne.

Śluby, rozwody i separacje to oczywiście nie jedyne sytuacje o wielkim wpływie na nasz majątek. Zrozumienie zasad przesądzających o tym, co jest moje, co jest Twoje, a co jest nasze – przyda się tak naprawdę każdemu. Działalność gospodarcza, pełnienie funkcji w organach spółek handlowych, życie w związku partnerskim, odpowiedzialność za ewentualne długi współmałżonka... Czy wiesz na pewno, z czym to się wiąże? Czy potrafisz odpowiednio ochronić majątek, który z takim wysiłkiem wspólnie budujecie?

Zapraszam bardzo serdecznie do zapoznania się z naszym poradnikiem, w którym zebraliśmy odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania dotyczące majątku w związkach. Są to tematy zebrane przez czytelników mojego bloga **Finanse bardzo osobiste**, odwiedzanego w każdym miesiącu przez blisko 70 000 osób, świadomie dbających o własne finanse. Wierzę, że te odpowiedzi otworzą Państwu oczy na wiele niezwykle ważnych kwestii, które w codziennym pośpiechu łatwo przeoczyć.

Marcin Iwuć

Wstęp

Wiele osób wciąż podchodzi do intercyzy ze sporą dozą ostrożności. Umowa majątkowa małżeńska kojarzy się z tym, że któraś ze stron ma zamiar kombinować, że ma nie do końca uczciwe zamiary. To prawda, że małżeństwo powinno być zawierane z miłości i w poczuciu wzajemnego zaufania. Jednak rozmowa na temat finansów i majątku to przecież nic złego.

Pamiętacie, jak bywało dawniej? Nie dalej niż sto lat temu o majątku przyszłych małżonków rozmawiali nie tylko oni sami, lecz także ich rodziny. Często z pomocą swatów i swatek, rejentów i adwokatów. Kto i ile wnosi w wianie lub posagu? Kto i na jakich zasadach będzie tym majątkiem zarządzał? Jak to będzie rozliczane w przypadku rozstania? Tego typu zagadnienia bywały przedmiotem bardzo szczegółowych pertraktacji i umów jeszcze przed zawarciem związku małżeńskiego. Choć może w tamtych czasach rzadziej pobierano się z miłości...

Jak to się odbywa dzisiaj? A ot po prostu: kochali się, to się i pobrali, przyjmując za dobrą monetę tzw. reguły powszechnie obowiązujące i w myśl zasady „jakoś to będzie”. Pytanie: jak dokładnie znamy zasady rządzące wspólnością majątkową małżeńską? Co wiemy o możliwościach jej modyfikacji? Jaki odsetek małżonków konsultował z prawnikiem na początkowym etapie związku, jak wygląda wspólność ustawowa małżeńska, jak tworzy się majątek wspólny, a co z ustawy kwalifikowane jest do majątków osobistych żony lub męża? Jak wyglądają wzajemne obowiązki małżonków, jak dysponować majątkiem wspólnym i na czym polega odpowiedzialność za długi zaciągnięte przez jednego z małżonków albo oboje w trakcie trwania związku? Jak funkcjonuje konkubinaty? Albo co się wydarzy, jeśli nie dokonamy podziału majątku wspólnego po rozwodzie i będziemy funkcjonować w ten sposób – często już w nowym, nieformalnym związku – przez kolejnych kilka bądź kilkanaście lat?

Te pytania, i owszem, zadajemy prawnikom. Ale adwokat często słyszy je **dopiero na etapie sądowego podziału majątku lub spadku** albo sam naprowadza nas na to, o co należy zapytać i na co zwrócić uwagę. Skąd bowiem mielibyśmy to wiedzieć, skoro nikt o tym nigdy nie mówi? A tego typu zagadnienia powinny być elementem programu nauczania w każdej szkole ponadpodstawowej.

Liczymy, że przygotowane przez nas odpowiedzi na zadawane przez Państwa pytania pomogą w świadomy i mądry sposób budować (lub dzielić) majątki rodzinne oraz pozwolą uniknąć wielu, często kosztownych nieporozumień. Pamiętajmy jednocześnie, że przed podjęciem konkretnej decyzji zawsze trzeba skonsultować ją z prawnikiem, a podanych w tym poradniku odpowiedzi nie należy traktować jako porady prawnej. Aby móc jej udzielić, konieczna jest znacznie większa wiedza na temat okoliczności danej sprawy. Celem naszych objaśnień jest raczej poszerzenie Państwa wiedzy i przekazanie ogólnych informacji – żeby łatwiej było odnaleźć się w tej rzeczywistości oraz żeby wiedzieć, o co pytać.

Materiał powstał dzięki mecenatowi firmy Generali Investments TFI S.A.

Łukasz Martyniec

Spis treści

Część I: Wspólność ustawowa małżeńska i intercyza – informacje podstawowe	8
1. Czym jest ustawowa wspólność małżeńska i na czym polega?	8
2. Co wchodzi w skład majątku wspólnego?	9
3. Jak dysponować składnikami majątku wspólnego? Czy np. do sprzedaży samochodu wystarczy podpis jednego małżonka, czy potrzebne są dwa podpisy?	9
4. Co wchodzi w skład majątku osobistego małżonków?	10
5. Czym jest i na czym polega rozdzielność majątkowa?	11
6. Czym jest i jak działa intercyza?	12
7. Ile jest rodzajów intercyzy – czy tylko rozdzielność, czy także inne?	13
8. Intercyza – kiedy się opłaca, a kiedy nie?	14
9. Kiedy rozdzielność majątkowa jest korzyścią?	15
10. Kiedy rozdzielność majątkowa jest zagrożeniem?	15
11. Jak wprowadzić rozdzielność majątkową już w trakcie trwania małżeństwa i na co zwrócić wtedy uwagę?	15
12. Do kogo należą darowizny otrzymane w trakcie trwania wspólności majątkowej?	16
13. Czy małżonkowie mogą przekazać coś z majątku wspólnego do osobistego lub odwrotnie?	16
14. Czym różni się majątek odrębny od osobistego?	17
15. Czy intercyza ma wpływ na dziedziczenie? Czy dziedziczyć po mężu, jeśli mamy rozdzielność majątkową?	17

Część II: Zakup mieszkania lub domu **18**

- 16. Czyj jest dom wybudowany po ślubie na działce żony, którą miała już przed ślubem? 18
- 17. A co, jeśli po ślubie wybudujemy dom na działce teściów? 19
- 18. Czy intercyza utrudnia zakup mieszkania lub domu? 19
- 19. Jak wyglądają formalności przy zakupie mieszkania lub domu, gdy mamy podpisaną intercyzę? 20
- 20. Czyje jest mieszkanie, jeśli umowa przedwstępna została podpisana przez jednego z małżonków przed ślubem, a umowa ostateczna przenosząca własność już po nim? 20
- 21. Co, jeśli sfinansuję zakup wspólnego mieszkania częściowo dzięki środkom pochodzącym sprzed małżeństwa? Czy mieszkanie jest wtedy bardziej moje niż współmałżonka? 20
- 22. Co, jeśli wspólnie spłacamy kredyt na mieszkanie współmałżonka kupione przez niego przed ślubem, kiedy kredyt jest tylko jego? Czy mieszkanie staje się wtedy wspólne? 21

Część III: Kredyt hipoteczny **22**

- 23. Czy intercyza utrudnia zaciągnięcie kredytu hipotecznego? 22
- 24. W jaki sposób rozdzielność majątkowa wpływa na zdolność kredytową? 22
- 25. Intercyza czasami przydaje się przy kredytowaniu. Jak ją potem anulować? 23
- 26. Jaki jest wpływ intercyzy na zdolność kredytową, gdy jedno z małżonków prowadzi działalność i nie wykazuje zysków? 23

Część IV: Odpowiedzialność za długi „drugiej połowy” **24**

- 27. Czy intercyza chroni przed długami współmałżonka? 24
- 28. Czy rozdzielność majątkowa chroni przed długami współmałżonka? 24
- 29. Co zrobić, żeby nie stracić wszystkiego, co wspólne, gdy jeden z małżonków narobił długów? 26
- 30. Jak wygląda odpowiedzialność za długi współmałżonka zaciągnięte po ślubie bez zgody partnera, jeśli nie mamy rozdzielności? Czy moje mieszkanie kupione przed ślubem jest bezpieczne? 26

Część V: Działalność gospodarcza **27**

- 31. Jak rozdzielność majątkowa wpływa na odpowiedzialność z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej? 27
- 32. Jak rozdzielność majątkowa wpływa na odpowiedzialność z tytułu pełnienia funkcji w zarządzie spółki, w której odpowiada się całym majątkiem? 28
- 33. Jak wygląda odpowiedzialność z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, gdy mamy wspólne mieszkanie (wspólność majątkowa)? 28
- 34. Co z jednoosobową firmą założoną w czasie trwania małżeństwa, jeśli rozwiedliśmy się kilka lat temu i nie podzieliliśmy majątku? Czy współmałżonek uczestniczy we wzroście wartości firmy, który nastąpił już po ślubie? 29

Część VI: Rozwód i separacja **30**

- 35. Jak nie stracić przy rozwodzie bez podpisania wcześniejszej intercyzy? 30
- 36. Czy odpowiadamy za długi współmałżonka, jeśli żyjemy w separacji? 30
- 37. Jak wygląda podział majątku wspólnego, np. po rozwodzie? Jak wyglądają rozliczenia między małżonkami? 31
- 38. Co w przypadku, gdy doszło do rozwodu, nie było rozdzielności majątkowej, a w posiadaniu małżonków znajduje się nieruchomość, w którą w trakcie trwania małżeństwa zainwestowała jedna ze stron? Jakie są możliwości uzyskania wyłącznego prawa do nieruchomości dla strony inwestującej? 32

Część VII: Wspólne życie bez ślubu, związku partnerskie i konkubinaty **33**

- 39. Co to jest konkubinaty? 33
- 40. Czym różni się konkubinaty od związku partnerskiego? 33
- 41. Czy związki partnerskie i konkubinaty są w jakiś sposób uregulowane w polskim prawie? 34
- 42. Jak wygląda „wspólność majątkowa” osób w konkubinacie? 34
- 43. Czy można prawnie „zapisać wspólność majątkową” osób żyjących w konkubinacie? 35
- 44. Czy można zapisać prawo do dziedziczenia? 35
- 45. Czy można kupić wspólnie mieszkanie, gdy żyje się w związku partnerskim? 35
- 46. Jak w związku partnerskim wygląda prawna odpowiedzialność za utrzymanie dzieci i koszty
    tzw. prowadzenia domu? 35
- 47. Jak przekazać majątek osobie, z którą żyjemy bez ślubu? 36

Część VIII: Podatki **37**

- 48. Czy mając podpisaną intercyzę, możemy wspólnie rozliczać się z podatku? 37
- 49. Czy w przypadku intercyzy darowizny są objęte podatkiem? Jeżeli tak, to jak określić jego podstawę? 37
- 50. Czy rozdzielnosc majątkowa wpływa na ulgi podatkowe na dzieci? 38

Część I: Wspólność ustawowa małżeńska i intercyza – informacje podstawowe

1. CZYM JEST USTAWOWA WSPÓLNOŚĆ MAŁŻEŃSKA I NA CZYM POLEGA?

Wspólność majątkowa małżeńska **powstaje automatycznie z mocy prawa** w każdym małżeństwie zawartym na podstawie prawa polskiego, jeśli małżonkowie nie sporządzili umowy majątkowej małżeńskiej (intercyzy). Jest to podstawowy ustrój majątkowy małżeński, uregulowany przepisami ustawy *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (dalej KRO).

Wspólność majątkowa małżeńska **może być ustawowa lub umowna**, czyli wprowadzona lub zmodyfikowana umową majątkową małżeńską (patrz pyt. 7). Najczęściej mamy do czynienia z tym pierwszym rodzajem. Pamiętajmy, że przy ustawowym ustroju wspólności majątkowej w każdym małżeństwie mamy tak naprawdę **trzy oddzielne masy majątkowe: majątek wspólny** objęty współwłasnością łączną oraz **dwa majątki osobiste** – męża i żony.

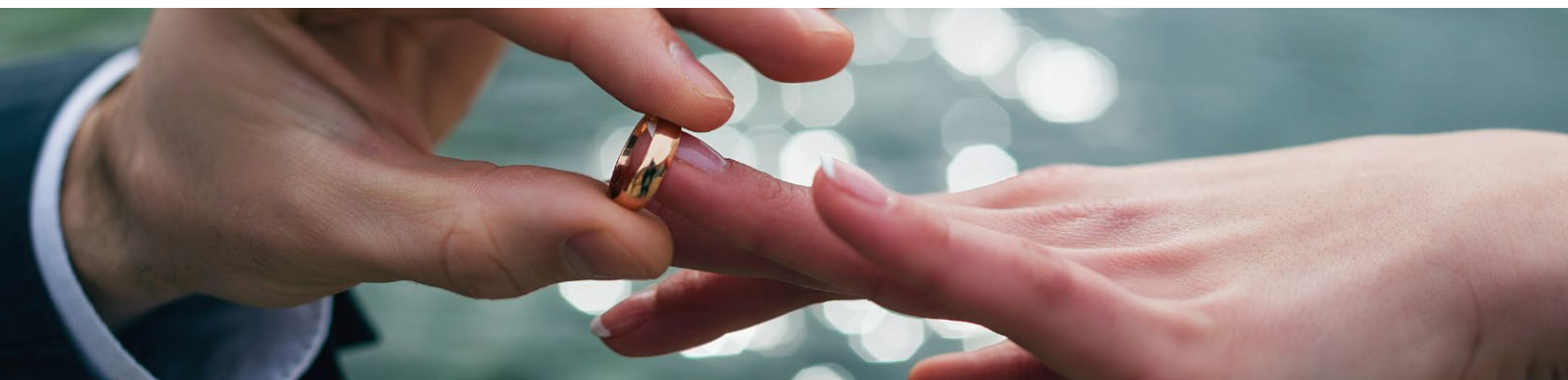
Wspólność majątkowa małżeńska nazywana jest inaczej **wspólnością łączną**. Polega ona na tym, że wszystkie składniki majątku i prawa nią objęte należą **łącznie i niepodzielnie** do obojga małżonków. Dlatego też nie można w trakcie trwania wspólności ustalić, jaki udział procentowy przypada każdemu z małżonków. Oznacza to, że żaden z małżonków nie może żądać podziału majątku wspólnego, nie może również rozporządzać, ani nawet zobowiązać się do rozporządzania udziałem we współwłasności. Nie można zatem sprzedać czy darować ułamkowej części działki budowlanej lub samochodu, jeśli objęte są one wspólnością łączną.

Od **współwłasności łącznej** należy odróżnić tzw. **wspólność w częściach ułamkowych**. Gdyby więc przysługiwał nam udział (np. $\frac{1}{3}$) we współwłasności ułamkowej działki lub samochodu, możemy nim dysponować bez wiedzy i zgody pozostałych współwłaścicieli.

Wspólność majątkowa trwa najczęściej od zawarcia małżeństwa do momentu jego ustania, do czego może dojść m.in. w rezultacie następujących zdarzeń:

- rozvodu;
- separacji (prawomocnie orzeczonej separacji sądowej, nie faktycznej);
- zawarcia umowy majątkowej małżeńskiej (intercyzy), skutkującej rozdzieleniem majątkową;
- orzeczenia przez sąd rozdzielenia przymusowej;
- upadłości lub ubezwłasnowolnienia małżonka;
- śmierci jednego z małżonków.

W takich sytuacjach wspólność łączna zmienia się we wspólność w częściach ułamkowych, przy czym do dalszego zarządzania składnikami majątku i ich podziału stosujemy przepisy KRO oraz *Kodeksu cywilnego* (KC), dotyczące działu spadku.

2. CO WCHODZI W SKŁAD MAJĄTKU WSPÓLNEGO?

Wspólność majątkowa obejmuje przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich. Do majątku wspólnego należą w szczególności:

- pobrane wynagrodzenie za pracę i dochody z innej działalności zarobkowej małżonków;
- dochody (pożytki) z majątku wspólnego i z majątku osobistego każdego z małżonków (np. czynsz z wynajmu mieszkania, które należy do majątku osobistego żony lub męża, będzie wspólny);
- środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego każdego z małżonków;
- kwoty składek zewidencjonowanych na subkoncie w ZUS itp.

W prawie rodzinnym panuje zasada domniemania, że wszystkie składniki nabyte w trakcie trwania wspólności objęte są majątkiem wspólnym. Aby wykazać, że jest inaczej, należy udowodnić, że dany przedmiot lub prawo objęte są majątkiem osobistym. Nie ma przy tym znaczenia, czy do czynności prawnej (np. umowy kupna-sprzedaży) przystąpił tylko jeden z małżonków, czy oboje. Jeśli np. żona kupuje lodówkę albo samochód, nabYTEK wchodzi do majątku wspólnego. Przy zakupie lodówki nie wiąże się to z zawarciem umowy na piśmie, ale przy zakupie auta – już tak. Dla kwalifikacji samochodu do majątku wspólnego nie ma znaczenia, że wyłącznie żona przystąpiła do umowy kupna i że tylko ona będzie widniała jako właścicielka w dowodzie rejestracyjnym.

Każdy z małżonków jest uprawniony do współposiadania rzeczy wchodzących w skład majątku wspólnego oraz do korzystania z nich w takim zakresie, jaki daje się pogodzić ze współposiadaniem i korzystaniem z rzeczy przez drugiego małżonka.

3. JAK DYSPONOWAĆ SKŁADNIKAMI MAJĄTKU WSPÓLNEGO? CZY NP. DO SPRZEDAŻY SAMOCHODU WYSTARCZY PODPIS JEDNEGO MAŁŻONKA, CZY POTRZEBNE SĄ DWA PODPISY?

Oboje małżonkowie są obowiązani współdziałać w zarządzie majątkiem wspólnym, w szczególności udzielać sobie wzajemnie informacji o stanie majątku wspólnego, o wykonywaniu zarządu majątkiem wspólnym i o zobowiązaniach obciążających majątek wspólny.

Co do zasady każdy z małżonków może **samodzielnie zarządzać** majątkiem wspólnym. **Małżonek może jednak sprzeciwić się** czynności zarządu majątkiem wspólnym zamierzonej przez drugiego małżonka, z wyjątkiem czynności w bieżących sprawach życia codziennego lub zmierzającej do zaspokojenia zwykłych potrzeb rodziny albo podejmowanej w ramach działalności zarobkowej. Taki sprzeciw jest skuteczny wobec osoby trzeciej, **jeżeli mogła się z nim zapoznać przed dokonaniem czynności prawnej**.

W wielu innych sytuacjach wymagana jest jednak **zgoda drugiego małżonka**, np. w przypadku:

- czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia nieruchomości lub użytkowania wieczystego, jak również prowadzącej do oddania nieruchomości do używania lub pobierania z niej pożytków (np. zawarcia umowy najmu lub dzierżawy);
- czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia prawa rzeczowego (np. użytkowania lub służebności), którego przedmiotem jest budynek lub lokal;
- czynności prawnej prowadzącej do zbycia, obciążenia, odpłatnego nabycia i wydzierżawienia gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa;
- darowizny z majątku wspólnego, z wyjątkiem drobnych darowizn zwyczajowo przyjętych.

W takich sytuacjach ważność umowy zawartej przez jednego z małżonków bez wymaganej zgody drugiego zależy od jej potwierdzenia przez drugiego małżonka. Druga strona umowy może wyznaczyć małżonkowi, którego zgoda jest wymagana, odpowiedni termin na potwierdzenie umowy; staje się wolna od skutków nieudzielenia zgody po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu, tak jakby zgody udzielono. Jednostronna czynność prawna dokonana bez wymaganej zgody drugiego małżonka **jest nieważna**.

Oto kilka dodatkowych przykładów:

Przy sprzedaży samochodu, który nabył jeden z małżonków do majątku wspólnego (umowa kupna została zawarta samodzielnie i w dowodzie rejestracyjnym figuruje tylko jedna osoba), wystarczy podpis jednego z małżonków. Jeżeli jednak taki samochód nabadą wspólnie i oboje ujawnieni są w dowodzie rejestracyjnym, na umowie sprzedaży powinny znajdować się podpisy obojga małżonków. Moim zdaniem umowa byłaby ważna nawet z jednym podpisem, ale z punktu widzenia poczucia bezpieczeństwa kupującego i urzędu rejestrującego pojazd lepiej zadbać, żeby były dwa podpisy.

Natomiast przedmiotami majątkowymi służącymi małżonkowi do wykonywania zawodu lub prowadzenia jednoosobowej działalności gospodarczej (poza wyjątkami wymienionymi powyżej, czyli nieruchomościami) małżonek ten zarządza samodzielnie.

Jeżeli jeden z małżonków odmawia zgody wymaganej do dokonania czynności albo jeżeli porozumienie z nim napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody, drugi małżonek może zwrócić się do sądu o zezwolenie na dokonanie czynności.

Sąd udziela zezwolenia, jeżeli dokonania czynności wymaga dobro rodziny. Z ważnych powodów sąd może na żądanie jednego z małżonków pozbawić drugiego samodzielnego zarządu majątkiem wspólnym.

4. CO WCHODZI W SKŁAD MAJĄTKU OSOBISTEGO MAŁŻONKÓW?

Do najważniejszych składników **majątku osobistego** należą:

- Przedmioty majątkowe nabyte przed powstaniem wspólności ustawowej (wszystko, co zostało nabyte przed ślubem, należy do majątku osobistego).
- Przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis zwykły lub windykacyjny albo darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca postanowił inaczej. Jeśli z umowy darowizny lub testamentu nie wynika inaczej – darowizna, spadek lub zapis wchodzi do majątku osobistego.
- Natomiast przedmioty zwykłego urządzenia domowego (np. meble czy sprzęt AGD), służące do użytku obojga małżonków, są objęte wspólnością ustawową także w wypadku, gdy zostały nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca postanowili inaczej.
- Przedmioty majątkowe służące wyłącznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małżonków, nawet jeśli zostały nabyte ze środków wspólnych. Chodzi o funkcjonalne powiązanie danego składnika majątku z osobistymi potrzebami małżonka, przy czym w razie sporu o kwalifikację danego składnika do majątku osobistego zadecyduje sąd. Mogą to być np. używane wyłącznie osobiście ubrania, sprzęt sportowy, rehabilitacyjny lub stanowiący przedmiot hobby jednego z małżonków, ale problematyczne byłoby uznanie za majątek osobisty np. samochodu.
- Przedmioty uzyskane z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia albo z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę; nie dotyczy to jednak renty należnej poszkodowanemu małżonkowi z powodu całkowitej lub częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej albo z powodu zwiększenia się jego potrzeb lub zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość. Taka renta stanowić będzie majątek wspólny.
- Niepobrane wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej jednego z małżonków; niemniej wypłacone wynagrodzenie należy już do majątku wspólnego.
- Przedmioty majątkowe uzyskane z tytułu nagrody za osobiste osiągnięcia jednego z małżonków.

- Przedmioty majątkowe nabyte w zamian za składniki majątku osobistego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej (jest to tzw. zasada surogacji). Do majątku osobistego wchodzi zatem przedmioty stanowiące ekwiwalent przedmiotów, które z tego majątku wyszły.

Aby uniknąć nieporozumień, warto się dokładnie orientować, które składniki majątku skąd pochodzą i jak w związku z tym powinny zostać zakwalifikowane. Dobrą praktyką wydaje się np. posiadanie osobnego rachunku bankowego, na który wpływają środki objęte majątkiem osobistym, i osobnego (najlepiej wspólnego), na który wpływają środki wspólne. Wówczas łatwiej mieć kontrolę nad tym, co jest nabywane za konkretne pieniądze i co do kogo należy, względnie jakie wydatki albo nakłady zostały poczynione z majątku osobistego na majątek wspólny lub odwrotnie (patrz pyt. 37).

Tę kwestię reguluje art. 33 KRO. Pamiętajmy, że wymienia on wyjątki od zasady, która mówi, że **majątkiem wspólnym objęte są wszystkie przedmioty nabyte w trakcie trwania małżeństwa** (patrz pyt. 2).

Majątkiem osobistym każdy z małżonków dysponuje samodzielnie, bez konieczności uzyskania zgody drugiego małżonka. Odnośnie do sposobu zarządzania majątkiem wspólnym – patrz pyt. 3.

Pamiętajmy, że opisane wyjątki obowiązują, kiedy w małżeństwie **nie sporządzono intercyzy** albo jeśli umowa majątkowa małżeńska nie stanowi inaczej. Dotyczy to zatem **zasad ogólnych**, mających zastosowanie w każdym małżeństwie, w którym nie zawarto intercyzy.

5. CZYM JEST I NA CZYM POLEGA ROZDZIELNOŚĆ MAJĄTKOWA?

Rozdzielność majątkowa to, najprościej mówiąc, **brak wspólności**: każdy z małżonków zachowuje własny, osobisty majątek i samodzielnie nim dysponuje. **Zamiast trzech osobnych mas majątkowych mamy dwie – majątek osobisty męża i majątek osobisty żony**. Jest to odrębny rodzaj ustroju majątkowego małżeńskiego.

Jeśli małżonkowie ustanowili rozdzielność majątkową jeszcze przed wstąpieniem w związek małżeński albo zrobili to zaraz po ślubie, lecz w międzyczasie nie nabyli istotnych składników do majątku wspólnego – w ogóle nie doszło do powstania wspólności.

Rozdzielność majątkowa nie oznacza, że małżonkowie nie mogą mieć majątku wspólnego, przy czym nie regulują tego przepisy KRO o wspólności majątkowej małżeńskiej (współwłasności łącznej), ale przepisy KC o współwłasności w częściach ułamkowych (art. 195 i nast. KC).

Pomimo istnienia rozdzielnosci majątkowej małżonkowie mają wobec siebie obowiązki wynikające z samego faktu istnienia małżeństwa. Oboje mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie. Są obowiązani do wspólnego pożycia, do wzajemnej pomocy i wierności, a także do współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli. Małżonkowie rozstrzygają wspólnie o istotnych sprawach rodziny; w braku porozumienia każdy z nich może się zwrócić o rozstrzygnięcie do sądu. Oboje obowiązani są – każdy według swych sił oraz możliwości zarobkowych i majątkowych – przyczynić się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym.

Uwaga! Fakt, że mamy dwie oddzielne masy majątkowe i nie mamy majątku wspólnego, oznacza, że **przepływy majątkowe pomiędzy mężem a żoną mogą być przez urząd skarbowy potraktowane jako darowizny**. Wiadomo, że w Polsce pomiędzy najbliższymi osobami nie ma podatku od darowizn, ale **tylko pod warunkiem, że w terminie sześciu miesięcy od dokonania darowizny obdarowany zgłosi ten fakt do US i złoży wniosek o przyznanie ulgi podatkowej z art. 4a ustawy o podatku od spadków i darowizn**. Inaczej – w sytuacji kontroli – trzeba będzie zapłacić podatek według stawki karnej 20%. Dzieje się tak dość często, kiedy jeden małżonek zarabia pieniądze, a drugi kupuje za nie kolejne nieruchomości czy inne dobra. Przy rozdzielnosci majątkowej należy zwrócić szczególną uwagę na rozliczenia pomiędzy małżonkami.

Co ważne, jeżeli **prawo do mieszkania** przysługuje jednemu małżonkowi, drugi jest uprawniony do korzystania z tego mieszkania w celu zaspokajania potrzeb rodziny. Przepis ten stosuje się odpowiednio do przedmiotów urządzenia domowego. Osobnymi przepisami objęta jest także **umowa najmu**, która zawarta została na potrzeby założonej przez nich rodziny (art. 680¹ KC). Oboje małżonkowie są najemcami lokalu bez względu na istniejące pomiędzy nimi stosunki majątkowe. Niestety, rozdzielnosc majątkowa nie gwarantuje braku odpowiedzialności za zobowiązania zaciągnięte przez drugiego małżonka (patrz pyt. 28).

6. CZYM JEST I JAK DZIAŁA INTERCYZA?

Intercyza to zawierana w formie **aktu notarialnego umowa pomiędzy małżonkami wyłączająca lub modyfikująca ustrój wspólności majątkowej**. Ma ona charakter ustrojowy – zmienia zasady, według których działa ustrój majątkowy pomiędzy małżonkami; rzadziej przenosi własność poszczególnych składników majątku pomiędzy małżeńskimi masami majątkowymi (patrz pyt. 1).

Intercyza **może zostać sporządzona w trakcie trwania małżeństwa lub przed jego zawarciem**. Umowa majątkowa małżeńska może być w każdej chwili zmieniona albo rozwiązana. W razie jej rozwiązania w czasie trwania małżeństwa powstaje między małżonkami wspólność ustawowa, chyba że strony postanowiły inaczej.

Małżonek może powoływać się wobec innych osób na umowę majątkową małżeńską, gdy jej zawarcie i rodzaj były tym osobom wiadome. Dlatego banki życzą sobie kopii owego dokumentu, kiedy podpisujemy umowę kredytu. Podobnie notariusz przy nabywaniu nieruchomości będzie prosił o okazanie intercyzy, jeśli zamierzamy nabyć nieruchomość do majątku osobistego.

Od klasycznej umowy majątkowej małżeńskiej przesądzającej o tym, jak będzie wyglądał ustrój majątkowy małżeński, należy **odróżnić umowny podział** (całkowity albo częściowy) majątku małżeńskiego. Może on przybrać formę aktu notarialnego lub nie – w zależności od tego, co jest dzielone. Ta pierwsza forma (akt notarialny) wymagana jest przede wszystkim do podziału nieruchomości.

Jeśli w małżeństwie przez jakiś czas obowiązywał ustrój wspólności majątkowej, a następnie małżonkowie podpisali umowę majątkową skutkującą powstaniem rozdzielnosci, istotne jest, aby pamiętać o podziale majątku małżeńskiego. Inaczej wszystkie składniki nabyte wcześniej do majątku wspólnego staną się wspólne, lecz na podstawie przepisów o współwłasności w częściach ułamkowych (patrz pyt. 11).

W umowie o podział można też zastrzec, że małżonkowie dokonali już określonych nakładów lub wydatków z majątku wspólnego na majątki osobiste lub odwrotnie. Ułatwia to potem uzyskanie dowodu, że dane nakłady miały miejsce.

Uwaga! W umowie o podział majątku możemy dysponować i podzielić się majątkiem, **ale nie długami**. Nie można bez zgody wierzyciela dysponować długiem. Dlatego wiele (byłych) małżeństw ma problem z podzieleniem się wspólnym mieszkaniem czy domem – dzielą między sobą nieruchomość (najczęściej wymaga to zgody banku), lecz nie długi.

7. ILE JEST RODZAJÓW INTERCYZY – CZY TYLKO ROZDZIELNOŚĆ, CZY TAKŻE INNE?

Poprzez umowę majątkową małżeńską małżonkowie mogą:

- rozszerzyć wspólność małżeńską (będzie to już wspólność umowna, a nie ustawowa);
- ograniczyć wspólność małżeńską;
- ustanowić rozdzielną majątkową (z tą właśnie opcją najczęściej kojarzy nam się intercyza);
- ustanowić rozdzielną majątkową z wyrównaniem dorobków.

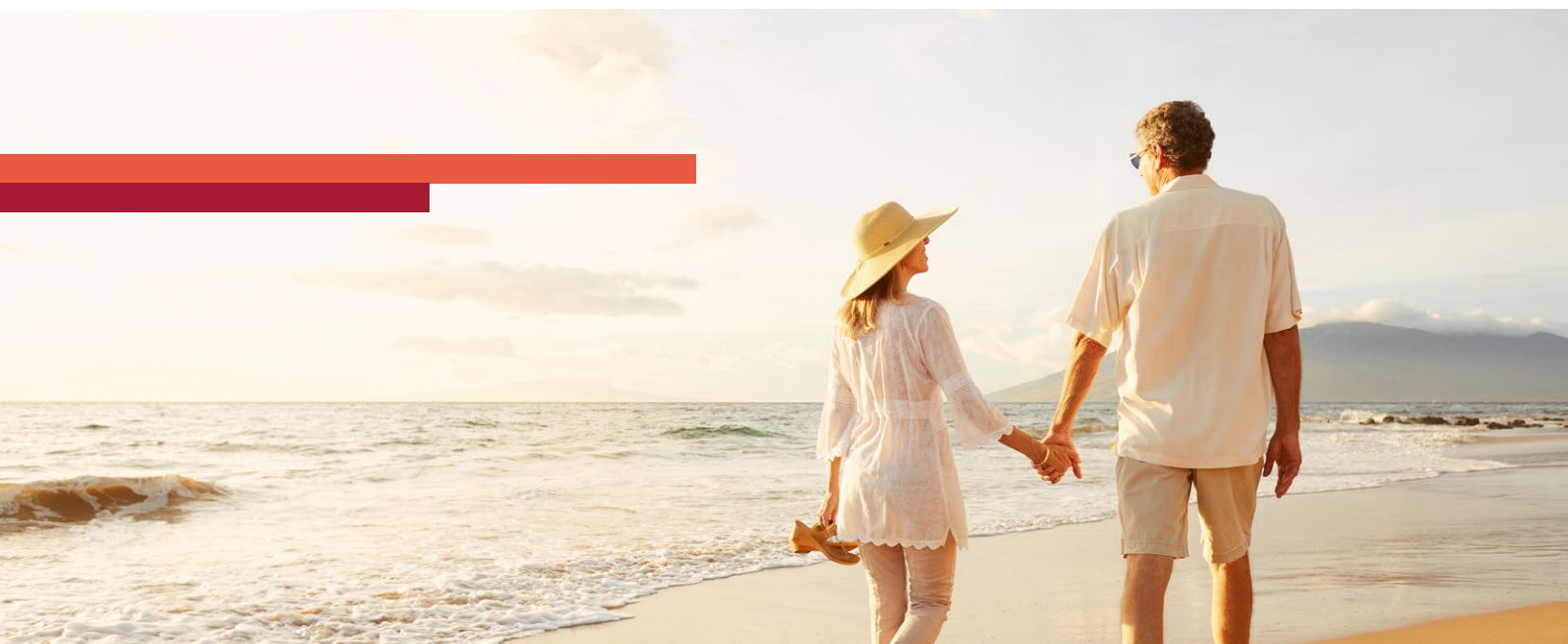
Nie można jednocześnie rozszerzyć i ograniczyć wspólności małżeńskiej. **Rozszerzenie lub ograniczenie może polegać na objęciu lub wyłączeniu ze wspólności łącznej określonych przedmiotów** (np. włączeniu do majątku wspólnego domu na działce żony – patrz pyt. 16) **albo na wskazaniu określonych kategorii praw lub rodzajów składników majątku, które w przyszłości zostaną lub nie zostaną objęte wspólnością majątkową**. Do przenoszenia pomiędzy małżonkami (należącymi do nich masami majątkowymi) poszczególnych przedmiotów mogą służyć także umowy darowizny (patrz pyt. 13).

Ograniczać wspólność można dowolnie, natomiast możliwość rozszerzenia obwarowana jest przepisem art. 49 KRO, stanowiącym, że **nie można przez umowę majątkową małżeńską rozszerzyć wspólności na:**

- przedmioty majątkowe, które w przyszłości przypadną małżonkowi z tytułu dziedziczenia, zapisu lub darowizny;
- prawa majątkowe, które wynikają ze wspólności łącznej podlegającej odrębnym przepisom (spółka cywilna);
- prawa niezbywalne, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie (według części poglądów – spółka osobowa prawa handlowego, np. spółka jawna);
- wierzytelności z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia, o ile nie wchodzi one do wspólności ustawowej, jak również wierzytelności z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę;
- niewymagalne jeszcze wierzytelności o wynagrodzenie za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej każdego z małżonków.

Jeśli wskutek sporządzenia intercyzy powstanie **rozdzielność majątkowa** (patrz pyt. 5), majątek wspólny nie powstaje, a jeśli powstał wcześniej, to przestaje istnieć. Nie mają już wtedy zastosowania przepisy o wspólności łącznej, powstaje współwłasność w częściach ułamkowych, przy czym przyjmuje się, że udziały małżonków są równe (patrz pyt. 37).

Pewną nowością jest umowa ustanawiająca **rozdzielność majątkową z wyrównaniem dorobków**. Polega ona na tym, że w trakcie trwania małżeństwa funkcjonuje rozdzielność majątkowa, ale gdyby małżeństwo ustało, to małżonkowi, który zgromadził w trakcie jego trwania mniejszy majątek, przysługuje od drugiego małżonka (albo jego spadkobierców) wyrównanie dorobku, polegające na przekazaniu wybranych składników majątku lub zapłacie określonej sumy pieniężnej. Definicja dorobku znajduje się w art. 51³ §2 KRO, przy czym małżonkowie mają możliwość określić go inaczej na własny użytek. Warto tak uczynić, gdyż kodeksowa definicja nie do końca przystaje do większości przypadków. Ta forma intercyzy stosowana jest często w sytuacji, w której jeden z małżonków lub oboje zaangażowani są w biznes albo mamy do czynienia z sukcesją biznesu rodzinnego otrzymywanego od rodziców. Są to rozwiązania najbardziej zaawansowane – szyte na miarę.

8. INTERCYZA – KIEDY SIĘ OPŁACA, A KIEDY NIE?

A co to znaczy, że się opłaca? Komu i w jakich okolicznościach? I przede wszystkim: który jej rodzaj bierzemy pod uwagę (patrz pyt. 7)?

Wiadomo, że jeśli małżonkowie pozostawią zasady ogólne i będą budować majątek wspólny, łatwiej będzie funkcjonować na co dzień – wszystkie zarobione pieniądze będą wspólne i łatwo będzie nabywać majątek i dysponować nim. Będzie też sprawiedliwie, bo równo i o wszystkim będą decydowali razem.

Gorzej, jeśli po latach dojdzie do podziału majątku (patrz pyt. 37) lub pojawi się odpowiedzialność za długi małżonka, która nawet przy rozdzielności nie jest zupełnie wyłączona (patrz pyt. 28 i 30). Spory rozwodowe, o opiekę nad dziećmi, alimenty czy podział majątku wspólnego, nie należą zazwyczaj do przyjemnych, krótkotrwałych ani tanich.

Z kolei jeśli zdecydujemy się na rozdzielność majątkową (patrz pyt. 5), każdy buduje majątek osobno. Brak wtedy dylematów związanych z podziałem majątku (choć wciąż możliwy jest spór o rozliczenie nakładów i wydatków), ale łatwiej można wyobrazić sobie sytuację, w której jeden z małżonków postanawia wejść w nowy związek i pozostawia drugiego ze znacznie mniejszym majątkiem, niż miałyby to miejsce przy wspólności.

Generalnie najważniejsze jest, żeby **rozmawiać także o sprawach trudnych**. Nauczyć się wypracowywać kompromisy i konsensusy, nie tylko dotyczące kwestii majątkowych. Ważne są wzajemna uczciwość i powstrzymanie się od robienia czegokolwiek za plecami małżonka. Łatwo jest coś sprzedać czy zaciągnąć kredyt – o wiele trudniej go spłacić. Istnieje wiele możliwych rozwiązań w zakresie ukształtowania majątku małżeńskiego. Najlepiej odpowiednio i świadomie dostosować je do własnych preferencji i potrzeb.

9. KIEDY ROZDZIELNOŚĆ MAJĄTKOWA JEST KORZYŚCIĄ?

Rozdzielność przydaje się np. wtedy, kiedy jeden z małżonków prowadzi działalność gospodarczą, wolny zawód obarczony znacznym ryzykiem albo jest współnikiem lub członkiem władz spółki odpowiadającym osobiście za jej zobowiązania. Intercyza chroni wówczas drugiego małżonka przed odpowiedzialnością za jego długi (patrz pyt. 28 i 32).

Częsty powód decydowania się na rozdzielność majątkową stanowi **istotna dysproporcja w zarobkach obojga małżonków**. Zazwyczaj wiąże się to właśnie z biznesem i stojącym za nim ryzykiem – dlatego rozdzielność majątkową wybierają zwykle małżonkowie, z których jedno prowadzi działalność gospodarczą lub jest współnikiem spółki osobowej.

10. KIEDY ROZDZIELNOŚĆ MAJĄTKOWA JEST ZAGROŻENIEM?

Decydując się na rozdzielność, godzimy się jednocześnie na to, że każdy z małżonków będzie budował w trakcie trwania małżeństwa wyłącznie swój majątek. Gdyby po latach doszło do rozstania, nie będzie miało znaczenia, że np. jeden z małżonków w większym stopniu ponosił ciężar opieki nad domem czy dziećmi – nie będzie mu się należeć w związku z tym udział w majątku drugiego małżonka.

Dodatkową kwestią jest **ryzyko, że przepływy majątkowe pomiędzy małżonkami potraktowane zostaną jako darowizny i obciążone podatkiem** – należy pamiętać o zgłoszeniu ich do US i wystąpieniu o ulgę podatkową (patrz pyt. 5).

11. JAK WPROWADZIĆ ROZDZIELNOŚĆ MAJĄTKOWĄ JUŻ W TRAKCIE TRWANIA MAŁŻEŃSTWA I NA CO ZWRÓCIĆ WTEDY UWAGĘ?

Najprościej jest udać się do notariusza i poprosić o przygotowanie dokumentu. Jeśli małżeństwo już trochę trwa i zdążyliśmy nabyć w jego trakcie istotne składniki majątkowe (w szczególności nieruchomości), to warto rozważyć, czy oprócz umowy wprowadzającej rozdzielność majątkową nie **dokonać dodatkowo podziału majątku**.

Należy pamiętać, że w momencie wprowadzenia rozdzielności majątkowej ustaje wspólność i przestają mieć zastosowanie przepisy KRO o współwłasności łącznej. Przedmioty majątkowe dotychczas nią objęte – jeśli nie nastąpi podział majątku – nadal pozostaną wspólne, tyle że na podstawie przepisów o współwłasności w częściach ułamkowych (art. 195 i nast. KC). Ta współwłasność będzie trwała przez kolejne dziesiątki lat (późniejszy potencjalny rozwód, separacja czy śmierć jednego z małżonków nie mają już na nią wpływu).

Po czasie może się okazać, że małżonkowie powinni wyrównać wzajemnie dochody (pożytki) ze wspólnych składników majątku (np. przy wynajmie wspólnego mieszkania) albo rozliczyć nakłady i koszty utrzymania. Często lepiej doprowadzić do sytuacji, w której każdy ma swój majątek i dopiero wtedy go podzielić. Oprócz sporządzenia umowy ustanawiającej rozdzielną należy wówczas – osobno – dokonać jego podziału.

Można to zrobić w jednej umowie, ale korzystniej jest zawrzeć to w oddzielnych dokumentach. Wtedy – jeśli w przyszłości pojawi się potrzeba wykazania (np. w banku), że mamy rozdzielną majątkową – nie będzie trzeba pokazywać umowy o podział majątku i ujawniać, co w niej dzieliśmy, a jedynie okazać osobną umowę ustanawiającą rozdzielną.

W umowie o podział można również zastrzec, że małżonkowie dokonali już określonych nakładów lub wydatków z majątku wspólnego na majątki osobiste lub odwrotnie.

12. DO KOGO NALEŻĄ DAROWIZNY OTRZYMANE W TRAKCIE TRWANIA WSPÓLNOŚCI MAJĄTKOWEJ?

Przedmioty majątkowe nabyte przez **dziedziczenie, zapis zwykły lub windykacyjny oraz darowiznę**, chyba że spadkodawca lub darczyńca postanowił inaczej, należą **do majątku osobistego** obdarowanego małżonka (art. 33 pkt 2 KRO). Natomiast przedmioty zwykłego urządzenia domowego (np. meble czy sprzęt AGD), służące do użytku obojga małżonków, objęte są wspólnością ustawową także w wypadku, gdy zostały nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca postanowili inaczej.

Odnosnie do pozostałych składników majątku osobistego w sytuacji, kiedy nie mamy intercyzy – patrz pyt. 4.

13. CZY MAŁŻONKOWIE MOGĄ PRZEKAZAĆ COŚ Z MAJĄTKU WSPÓLNEGO DO OSOBISTEGO LUB ODWROTNIE?

Tak, mogą to zrobić. Wystarczy sporządzić umowę darowizny pomiędzy małżonkami oraz **pamiętać o wystąpieniu o ulgę w podatku od darowizn**. Przez wiele lat w orzecznictwie sądowym i doktrynie prawniczej toczył się spór, czy małżonkowie mogą dysponować pomiędzy sobą majątkiem w formie innej umowy niż umowa majątkowa małżeńska (patrz pyt. 6). Dzisiaj nie ma już wątpliwości, że skoro mogą oni dysponować należącymi do majątku wspólnego przedmiotami na rzecz osób trzecich (patrz pyt. 3), tym bardziej mogą robić to pomiędzy sobą. Tak samo możliwe jest przekazanie darowizną np. mieszkania z majątku osobistego jednego z małżonków do majątku wspólnego.

14. CZYM RÓŻNI SIĘ MAJĄTEK ODRĘBNY OD OSOBISTEGO?

W zasadzie majątek odrębny i majątek osobisty **są tym samym**. Rozmawiając z prawnikami lub czytając komentarze albo wyroki sądów, można się spotkać z oboma pojęciami. Rzecz w tym, że od czasu uchwalenia *Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* w latach 60. ubiegłego wieku do czasu jednej z kluczowych nowelizacji KRO, która weszła w życie w styczniu 2005 r., mowa była o majątku odrębnym, a po zmianie przepisów – obowiązującej do dziś – kodeks mówi o majątku osobistym. Chodzi jednak o **to samo pojęcie** – majątek odrębny bądź osobisty obejmuje tę masę majątkową, która należy wyłącznie do żony lub męża (patrz pyt. 4).

15. CZY INTERCYZA MA WPŁYW NA DZIEDZICZENIE? CZY DZIEDZICZĘ PO MĘŻU, JEŚLI MAMY ROZDZIELNOŚĆ MAJĄTKOWĄ?

Wbrew bardzo często spotykanemu mniemaniu **intercyza nie ma nic wspólnego z porządkiem dziedziczenia ustawowego czy też z prawem do zachowku**. Umowa majątkowa małżeńska działa za życia pomiędzy małżonkami i przesądza o tym, co wchodzi w skład poszczególnych mas majątkowych małżeńskich – majątku wspólnego i majątków osobistych (patrz pyt. 1 i 7). Pośrednio zatem wpływa też na to, co w momencie śmierci jednego z małżonków i ustania małżeństwa wchodzi do spadku. Nie ma jednak wpływu na to, kto dziedziczy. Dopiero prawomocnie orzeczona separacja powoduje, że małżonkowie nie dziedziczą po sobie i nie nabywają prawa do zachowku.

Pisaliśmy o tym w poprzednim e-booku, dotyczącym dziedziczenia, w odpowiedzi na pyt. 11:

Jeśli zmarły był w związku małżeńskim, w którym występował **majątek wspólny małżeński**, to w chwili jego śmierci ustaje także małżeństwo, a majątek małżeński **podlega automatycznemu podziałowi** na dwie, zazwyczaj równe części. Jedna połówka majątku wspólnego, obejmująca np. połowę mieszkania, samochodu i innych składników spadku, pozostaje w majątku żyjącego małżonka, druga zaś wchodzi do masy spadkowej i podlega regułom dziedziczenia. Połowa majątku małżeńskiego (a precyzyjnie: $\frac{1}{2}$ w częściach ułamkowych każdego ze składników wspólnego majątku, jeśli nie ustalono innych proporcji podziału majątku wspólnego) oraz cały majątek osobisty zmarłego małżonka **tworzą łącznie masę spadkową** i podlegają dziedziczeniu.

Małżonek otrzymuje zatem połowę majątku wspólnego po prostu z racji zawartego związku – nie musi nawet dziedziczyć (przecież w testamencie do spadku mógł zostać powołany zupełnie ktoś inny). Chyba że wykaże, iż w większym stopniu przyczynił się do powstania wspólnego majątku – wówczas otrzyma większą część kosztem spadkobierców. Jeżeli – idąc dalej – dziedziczy z testamentu, to o proporcji dziedziczenia przesądzi testament, jeżeli zaś z ustawy, to należy sprawdzić reguły dziedziczenia ustawowego. W zbiegu z dziećmi małżonek dziedziczy w częściach równych, ale nie mniej niż $\frac{1}{4}$ spadku, a w zbiegu z rodzicami – połowę spadku.

Część II: Zakup mieszkania lub domu

16. CZYJ JEST DOM WYBUDOWANY PO ŚLUBIE NA DZIAŁCE ŻONY, KTÓRĄ MIAŁA JUŻ PRZED ŚLUBEM?

Żony. I tylko żony – mąż ma niewiele do powiedzenia. To jedna z podstawowych zasad prawa rzymskiego: *superficies solo cedit*. W wolnym tłumaczeniu oznacza ona, że to, co na powierzchni, przypada gruntowi. A konkretnie właścicielowi gruntu. Jeśli zatem na gruncie postawimy budynek, garaż, basen lub posadzimy drzewo, stanowią one, jako tzw. część składowa, własność właściciela gruntu.

To samo dotyczy relacji pomiędzy małżonkami. Jeśli na gruncie stanowiącym majątek osobisty jednego z małżonków postawimy dom za wspólnie zarobione pieniądze, dom należy wyłącznie do właściciela działki (ujawnionego zresztą w księdze wieczystej). Małżonek ten – bez wiedzy i zgody drugiego – może dom wraz z działką sprzedać, darować lub obciążyć hipoteką.

A co na to drugi małżonek? Dopiero w momencie ustania wspólności będzie mógł żądać rozliczenia nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty (patrz pyt. 37).

Ma on jeszcze jedno uprawnienie, które raczej rzadko stosowane jest wobec żony; znacznie częściej wobec innych członków rodziny, np. rodzeństwa lub... teściów (patrz pyt. 17).

17. A CO, JEŚLI PO ŚLUBIE WYBUDUJEMY DOM NA DZIAŁCE TEŚCIÓW?

...lub na działce, która do nas nie należy, ale na której w dobrej wierze (często w przekonaniu, że jest lub będzie nasza) postawimy wymarzony dom? Otóż *Kodeks cywilny* daje nam tutaj pewne uprawnienie.

Art. 231 KC stanowi, że samoistny posiadacz gruntu będący w dobrej wierze, który wznosił na powierzchni albo pod powierzchnią gruntu budynek lub inne urządzenie **o wartości podnoszącej znacznie wartość zajętej na ten cel działki**, może żądać, aby właściciel przeniósł na niego własność zajętej działki za odpowiednim wynagrodzeniem. Żądania tego można dochodzić przed sądem.

Działa to także w drugą stronę: właściciel gruntu, na którym wzniesiono budynek lub inne urządzenie o wartości podnoszącej znacznie wartość zajętej na ten cel działki, może żądać, aby ten, kto wznosił budynek lub inne urządzenie, nabył od niego własność działki za odpowiednim wynagrodzeniem.

Zamiast więc martwić się, że nie mieszkamy u siebie lub że ktoś się u nas wybudował, możemy żądać, aby za odpowiednim wynagrodzeniem uporządkować stan właścicielski. Są to przepisy niezależne od przepisów KRO dotyczących małżonków. W określonych sytuacjach mogą jednak znaleźć zastosowanie zarówno pomiędzy nimi, jak i pomiędzy innymi członkami rodziny, którzy od dawna przecież obiecywali, że ta działka zostanie przekazana darowizną, a tymczasem... Budujcie się, dzieci, budujcie...

18. CZY INTERCYZA UTRUDNIA ZAKUP MIESZKANIA LUB DOMU?

A dlaczego miałyby utrudniać? Po prostu przesądza o tym, kto i jak dokonuje zakupu.

W sytuacji rozdzielności majątkowej zdecydowanie łatwiej jest nabyć nieruchomości do majątku osobistego jednemu małżonkowi – nie obowiązuje bowiem domniemanie, że przedmioty nabyte po ślubie wchodzi do majątku wspólnego (patrz pyt. 1), a osobną kwestią pozostaje rozliczenie ewentualnych nakładów na ich zakup.

Natomiast w przypadku zmodyfikowanej wspólności majątkowej (rozszerzonej lub ograniczonej) dokonujemy zakupu do majątku wspólnego na normalnych zasadach. Chyba że zamierzamy akurat nabyć mieszkanie do majątku osobistego, mając wspólność, ale za własne (pochodzące z majątku osobistego) pieniądze. Wówczas tak czy owak notariusz zapyta nas o posiadanie intercyzy i zażąda okazania jej oraz złożenia odpowiednich oświadczeń w sprawie tego, kto kupuje nieruchomości, do jakiego majątku i za czyje pieniądze.

19. JAK WYGLĄDAJĄ FORMALNOŚCI PRZY ZAKUPIE MIESZKANIA LUB DOMU, GDY MAMY PODPISANĄ INTERCYZĘ?

Tak samo jak gdybyśmy jej nie mieli. Tyle że należy się przyznać, iż mamy sporządzoną umowę majątkową oraz okazać ją u notariusza. Na pewno nas o nią zapyta i przygotuje akt notarialny uwzględniający nasz ustrój majątkowy.

20. CZY JE JEST MIESZKANIE, JEŚLI UMOWA PRZEDWSTĘPNA ZOSTAŁA PODPISANA PRZEZ JEDNEGO Z MAŁŻONKÓW PRZED ŚLUBEM, A UMOWA OSTATECZNA PRZENOSZĄCA WŁASNOŚĆ JUŻ PO?

Co do zasady wspólne. Nawet jeśli jeden z małżonków (przed ślubem lub po nim) podpisał umowę przedwstępną samodzielnie, ale zawarcie umowy ostatecznej ma miejsce już po ślubie, nabycie powinno nastąpić do majątku wspólnego. Oczywiście jeżeli nie mamy rozdzielności.

Osobną kwestią jest rozliczenie nakładów na zakup mieszkania. Jeśli mamy do czynienia z ponoszeniem przez jednego małżonka nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny – będzie miał zastosowanie art. 45 KRO (patrz pyt. 37).

21. CO, JEŚLI SFINANSUJĘ ZAKUP WSPÓLNEGO MIESZKANIA CZĘŚCIOWO DZIĘKI ŚRODKOM POCHODZĄCYM SPRZED MAŁŻEŃSTWA? CZY MIESZKANIE JEST WTEDY BARDZIEJ MOJE NIŻ WSPÓŁMAŁŻONKA?

Kwestia finansowania nabycia przedmiotu majątkowego po ślubie częściowo ze środków wspólnych, a częściowo ze środków osobistych jednego z małżonków nie jest w polskim prawie do końca uregulowana. Od dawna trwa spór w doktrynie, jak potraktować taką sytuację:

- Pierwsze stanowisko głosi, że jeśli środki pochodzą (mniej więcej) w połowie z majątku wspólnego, a w połowie z osobistego – składnik majątkowy wchodzi w tych samych proporcjach do obu mas majątkowych, tj. wspólnej i osobistej. Jeśli zaś jedno ze źródeł finansowania wyraźnie przeważa – wchodzi on do tej masy majątkowej, a do drugiego majątku zaliczane jest roszczenie o rozliczenie nakładów.
- Drugie stanowisko głosi, że zgodnie z domniemaniem, iż wszystko, co nabywamy po ślubie, staje się majątkiem wspólnym – nie ma możliwości zakwalifikowania nabywanego przedmiotu do majątku osobistego, nawet w części.
- W majątku osobistym pozostaje zaś roszczenie o rozliczenie nakładów.

Osobiście skłaniałbym się do drugiego stanowiska: przyjęcie, że własność jednej rzeczy może zostać podzielona w częściach ułamkowych proporcjonalnie pomiędzy majątek wspólny i osobisty jednego z małżonków, na pewno nie ułatwi dysponowania w przyszłości całością rzeczy.

W praktyce spotykałem się jednak z różnymi sposobami ujmowania takiej czynności przez notariuszy. Sądzę, że dobrą praktyką jest **dokonanie nabycia do majątku wspólnego, ale z potwierdzonym przez drugiego małżonka zastrzeżeniem, że określona część środków na zakup nieruchomości została pokryta przez niego z majątku osobistego**. Ułatwi to znacząco postępowanie dowodowe w razie późniejszego sporu, choć nie przesądzi o efekcie postępowania o podział majątku. Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się, że to ostatecznie sędzia w postępowaniu działowym zadecyduje o przynależności poszczególnych składników majątkowych do majątku wspólnego lub osobistego. Nawet wbrew zgodnym oświadczeniom stron i zapisom ujawnionym w księdze wieczystej.

22. CO, JEŚLI WSPÓLNIE SPŁACAMY KREDYT NA MIESZKANIE WSPÓŁMAŁŻONKA KUPIONE PRZEZ NIEGO PRZED ŚLUBEM, KIEDY KREDYT JEST TYLKO JEGO? CZY MIESZKANIE STAJE SIĘ WTEDY WSPÓLNE?

Niestety nie. Mieszkanie pozostanie własnością osoby, która je nabyła, czyli męża. Spłata jego osobistego długu (zaciągniętego także przed ślubem) powinna natomiast zostać rozliczona w sytuacji podziału majątku małżeńskiego, zgodnie z art. 45 KRO (patrz pyt. 37).

Część III: Kredyt hipoteczny

23. CZY INTERCYZA UTRUDNIA ZACIĄgniĘCIE KREDYTU HIPOTECZNEGO?

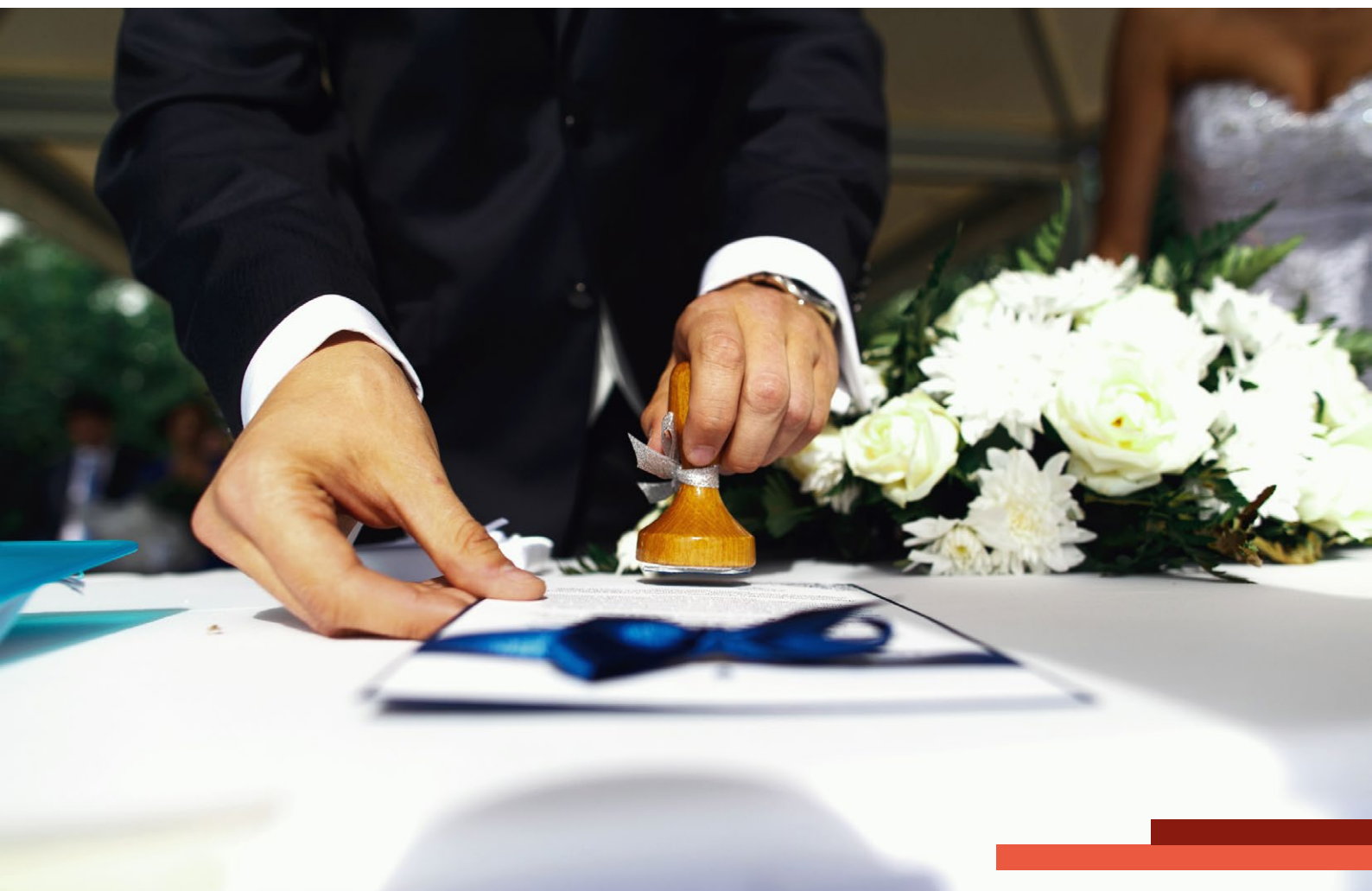
To zależy od konkretnej sytuacji.

Tak, jeśli zdolność kredytowa jednego współmałżonka nie wystarcza do zaciągnięcia kredytu. Nic nie stoi jednak na przeszkodzie, aby pomimo rozdzielności małżonkowie nabyli mieszkanie lub dom wspólnie, na współwłasność w częściach ułamkowych.

Jeśli natomiast zdolność kredytowa jednego współmałżonka wystarczy do zaciągnięcia kredytu hipotecznego, a drugi współmałżonek ma już np. inne kredyty albo zalega ze zobowiązaniami publicznoprawnymi (ZUS, US), wówczas intercyza ułatwi otrzymanie kredytu hipotecznego. Przy rozdzielności pierwszy współmałżonek działa bowiem wyłącznie na własny rachunek.

24. W JAKI SPOSÓB ROZDZIELNOŚĆ MAJĄTKOWA WPŁYWA NA ZDOLNOŚĆ KREDYTOWĄ?

Rozdzielność majątkowa może zwiększyć lub zmniejszyć zdolność kredytową. Wszystko zależy od konkretnej sytuacji. Liczy się przede wszystkim stosunek dochodów do zobowiązań poszczególnych małżonków. W przypadku rozdzielności brane są pod uwagę dochody i zobowiązania tylko jednego małżonka.

25. INTERCYZA CZASAMI PRZYDAJE SIĘ PRZY KREDYTOWANIU. JAK JĄ POTEM ANULOWAĆ?

Bardzo prosto. Wystarczy u notariusza dokonać rozwiązania umowy majątkowej małżeńskiej (wówczas wraca wspólność ustawowa) albo ją zmodyfikować (mamy do wyboru kilka opcji – patrz pyt. 7). Skutki rozwiązania lub zmiany umowy obowiązują jednak od dnia dokonania tej czynności i nie mają mocy wstecznej. Mieszkanie czy dom nie staną się zatem automatycznie wspólne – pozostaną w majątku osobistym tego małżonka, który je nabył.

Pytanie pojawia się z innej strony: czy o takim fakcie nie powinniśmy powiadomić banku? Być może w umowie kredytowej znajduje się klauzula, która nas do tego obliuguje. Warto to sprawdzić.

26. JAKI JEST WPŁYW INTERCYZY NA ZDOLNOŚĆ KREDYTOWĄ, GDY JEDNO Z MAŁŻONKÓW PROWADZI DZIAŁALNOŚĆ I NIE WYKAZUJE ZYSKÓW?

Rozdzielność majątkowa w tym przypadku powinna zwiększyć zdolność kredytową, ponieważ ewentualne zobowiązania firmowe oraz strata lub niski dochód z działalności jednego małżonka nie obniżą zdolności kredytowej drugiego małżonka.

Część IV: Odpowiedzialność za długi „drugiej połowy”

27. CZY INTERCYZA CHRONI PRZED DŁUGAMI WSPÓŁMAŁŻONKA?

To zależy, z którym rodzajem intercyzy mamy do czynienia (patrz pyt. 7). Jeśli jest to rozdzielność majątkowa, pewien zakres ochrony będzie miał miejsce (patrz pyt. 28), jeśli zaś rozszerzona lub ograniczona wspólność umowna, odpowiedzialność za długi ponosić będziemy w zasadzie tak samo jak przy wspólności ustawowej na zasadach ogólnych (patrz pyt. 1). Jeżeli jednak wierzytelność powstała przed rozszerzeniem wspólności, to wierzyciel, którego dłużnikiem jest tylko jeden małżonek, może żądać zaspokojenia także z tych przedmiotów majątkowych, które należałyby do majątku osobistego dłużnika, gdyby wspólność majątkowa nie została rozszerzona. Nie można zatem skutecznie uciec przed długami, obejmując majątek wspólnością łączną.

28. CZY ROZDZIELNOŚĆ MAJĄTKOWA CHRONI PRZED DŁUGAMI WSPÓŁMAŁŻONKA?

Zagadnienie to nie jest takie proste, jak by się wydawało na pierwszy rzut oka. Należy kolejno prześledzić następujące zasady:

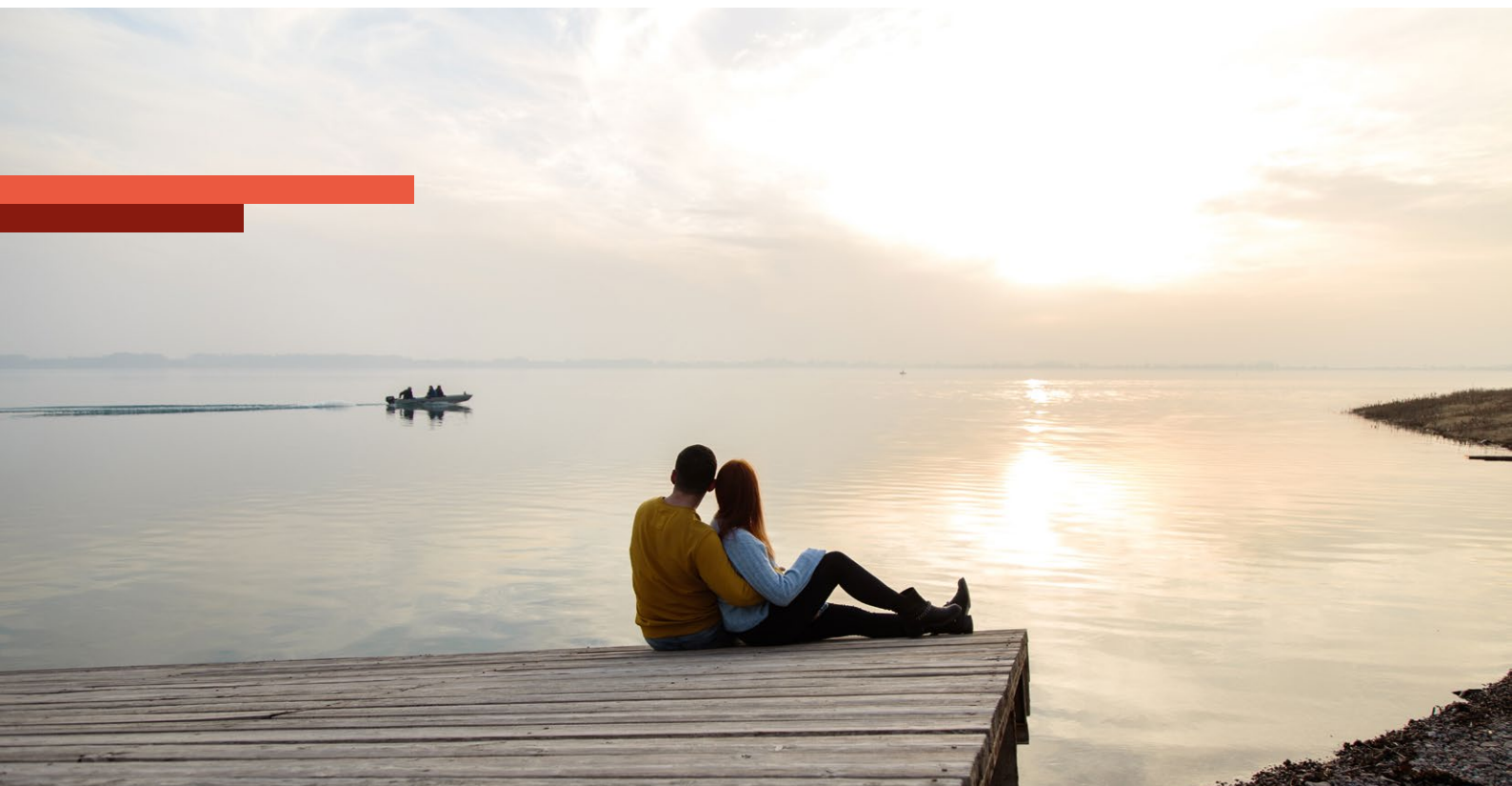
- Jeśli dane zobowiązanie zaciągną oboje małżonkowie (np. podpiszą umowę kredytu, zakupią mieszkanie i zobowiążą się do zapłaty) – odpowiadają za zaciągnięte zobowiązanie solidarnie, niezależnie od rodzaju ustroju majątkowego małżeńskiego, jaki ich obowiązuje. Rozdzielność majątkowa lub jej brak nie mają wtedy znaczenia.
- Art. 30 KRO mówi, że małżonkowie odpowiadają solidarnie za zobowiązania zaciągnięte przez jednego z nich w sprawach wynikających z zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny. Dotyczy to wszystkich rodzajów ustroju majątkowego małżeńskiego, niezależnie od tego, czy została podpisana intercyza i jaki jest jej rodzaj. Zawsze zatem, gdy celem zaciągniętego zobowiązania jest zaspokojenie zwykłych potrzeb rodziny (o czym w sytuacji sporu z wierzycielem rozstrzyga sąd), do odpowiedzialności za dług pociągani są oboje małżonkowie. Wyłączyć tę odpowiedzialność może prawomocnie orzeczona separacja, a także postanowienie sądu, który z ważnych powodów może na żądanie jednego z małżonków zdecydować, że za powyższe zobowiązania odpowiedzialny jest tylko ten małżonek, który je zaciągnął. Postanowienie to może być uchylone w razie zmiany okoliczności. Wyłączenie odpowiedzialności solidarnej jest skuteczne względem osób trzecich tylko, jeżeli było im wiadome.

- Jeżeli zaś dane zobowiązanie zaciągnie wyłącznie jeden małżonek, gdy obowiązuje ustrój rozdzielności majątkowej, a zobowiązanie nie zostało zaciągnięte w związku ze zwykłymi potrzebami rodziny, lecz np. w celu spłaty osobistych długów tego małżonka czy pokrycia jego wydatków (hazard, konsumpcja, zakup dóbr luksusowych, tzn. wykraczających poza zwykłe potrzeby rodziny itd.) – drugi małżonek nie będzie mógł zostać pociągnięty do odpowiedzialności.
- To tyle, jeśli chodzi o zobowiązanie umowne. A co, jeśli zobowiązanie nie wynika z czynności prawnej (świadomie zaciągniętego zobowiązania), lecz z tzw. deliktu, czyli sytuacji, w której wyrządzam komuś szkodę? Wówczas – przy rozdzielności majątkowej – odpowiedzialność ponosi tylko ten małżonek, który dopuścił się deliktu.
- Jeszcze inaczej rzecz się ma z odpowiedzialnością majątkiem wspólnym, czyli przy wspólności ustawowej (zasady ogólne) lub umownej (tzn. rozszerzonej albo ograniczonej przez intercyzę). Majątek wspólny, jako oddzielna masa majątkowa w stosunku do majątków osobistych małżonków, objęty jest szczególną ochroną w stosunku do osobistej odpowiedzialności każdego z małżonków. Tu zastosowanie mają art. 41 i 42 KRO.
- Jeżeli małżonek zaciągnął zobowiązanie za zgodą drugiego małżonka, wierzyciel może żądać zaspokojenia także z majątku wspólnego małżonków, ale nie z majątku osobistego drugiego małżonka. Chyba że drugi małżonek nie tylko wyraził zgodę na zaciągnięcie zobowiązania, lecz także stał się stroną umowy i zaciągnął je osobiście lub poręczył za zobowiązanie pierwszego małżonka. Dlatego właśnie bank, udzielając kredytu – o ile jest to kredyt tylko jednego z małżonków, np. związany z działalnością gospodarczą – często prosi drugiego małżonka o podpis w dwóch miejscach: jako osoby wyrażającej zgodę na zaciągnięcie zobowiązania i jako osoby, która dodatkowo poręcza kredyt. Warto poważnie się zastanowić, czy takie podpisy składać.
- Jeżeli małżonek zaciągnął zobowiązanie bez zgody drugiego małżonka albo zobowiązanie jednego z małżonków nie wynika z czynności prawnej (lecz np. z deliktu), wierzyciel może żądać zaspokojenia z majątku osobistego dłużnika, z wynagrodzenia za pracę lub z dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw, o których mowa w art. 33 pkt 9 KRO (prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy). Jeżeli wierzytelność powstała w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa – także z przedmiotów majątkowych wchodzących w skład przedsiębiorstwa, niezależnie od tego, jakim majątkiem jest ono objęte.
- Jeżeli wierzytelność powstała przed zaistnieniem wspólności lub dotyczy majątku osobistego jednego z małżonków, wierzyciel może żądać zaspokojenia z majątku osobistego dłużnika, z wynagrodzenia za pracę lub z dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw, o których mowa w art. 33 pkt 9. Wierzyciel małżonka nie może w czasie trwania wspólności ustawowej żądać zaspokojenia z udziału, który w razie ustania wspólności przypadnie owemu małżonkowi w majątku wspólnym lub w poszczególnych przedmiotach należących do tego majątku.

Jak zatem widać, istnieją rozmaite opcje. Dlatego w konkretnej sytuacji warto poradzić się doświadczonego prawnika.

29. CO ZROBIĆ, ŻEBY NIE STRACIĆ WSZYSTKIEGO, CO WSPÓLNE, GDY JEDEN Z MAŁŻONKÓW NAROBIL DŁUGÓW?

Cóż, sytuacja nie jest wesoła. Rozumiem, że długi zaciągane były bez wiedzy i zgody drugiego małżonka? Wówczas nie pozostaje nam nic innego, niż się bronić. Przy czym za późno na spisywanie interczy, bo długi już są, a interczyza – w ograniczonym zakresie – broni nas przed przyszłymi długami.

Warto, po pierwsze, wykazać, że długi nie zostały zaciągnięte w związku ze zwykłymi potrzebami rodziny (art. 30 KRO i pyt. 28). Po drugie, wykazać, że nie wyraziliśmy na nie zgody, zatem wierzyciel nie może prowadzić egzekucji z majątku wspólnego (art. 41 KRO i pyt. 28). Ale uwaga! Komornik, na wniosek wierzyciela, może wejść do naszego mieszkania i rozpocząć egzekucję de facto ze wszystkiego, co w nim znajdzie – wówczas pozostaje nam **powództwo przeciwegzekucyjne** i wykazywanie, że przecież np. ten obraz należy wyłącznie do nas, bo otrzymaliśmy go przed ślubem albo w spadku po babci. Po trzecie, jak najszybciej wystąpić o **separację** (patrz pyt. 36) lub **rozwód**. Istnieje także możliwość wystąpienia do sądu o **ustanowienie rozdzielności przymusowej** z datą wcześniejszą niż wytoczenie powództwa (patrz art. 51 §2 KRO). Po czwarte wreszcie, warto w takich sytuacjach **odbierać wszelką przychodzącą korespondencję** (listy polecone!) oraz skorzystać z pomocy prawnika. Kiedy komornik puka do drzwi, często jest już za późno na skuteczną obronę.

30. JAK WYGLĄDA ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA DŁUGI WSPÓŁMAŁŻONKA ZACIĄgniĘTE PO ŚLUBIE BEZ ZGODY PARTNERA, JEŚLI NIE MAMY ROZDZIELNOŚCI? CZY MOJE MIESZKANIE KUPIONE PRZED ŚLUBEM JEST BEZPIECZNE?

Jeżeli żona (lub mąż) zaciągała długi na cele związane ze zwykłymi potrzebami rodziny, to nawet mieszkanie kupione przed ślubem może okazać się zagrożone. Jeśli wierzyciel wykaże, że ponosimy odpowiedzialność solidarną, wówczas odpowiadamy całym majątkiem, nieważne, kiedy go nabyliśmy.

Jeśli żona (lub mąż) nadal zaciąga długi, sugeruję rozważyć **rozwód lub separację** – dopiero one wyłączą naszą odpowiedzialność za długi zaciągnięte po ich orzeczeniu (patrz art. 30, 41 i 42 KRO oraz odpowiedź na pyt. 28).

Część V: Działalność gospodarcza

31. JAK ROZDZIELNOŚĆ MAJĄTKOWA WPŁYWA NA ODPOWIEDZIALNOŚĆ Z TYTUŁU PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ?

Odnośnie do zobowiązań zaciąganych w ramach firmy rozdzielność majątkowa jest skuteczna – drugi małżonek nie odpowiada za zobowiązania cywilnoprawne związane z działalnością gospodarczą małżonka, który ją prowadzi. Także bank i inni wierzyciele respektują tę zasadę – okazanie intercyzy powoduje, że drugi małżonek nie jest proszony o wyrażenie zgody na zaciągnięcie zobowiązania ani o jego poręczenie.

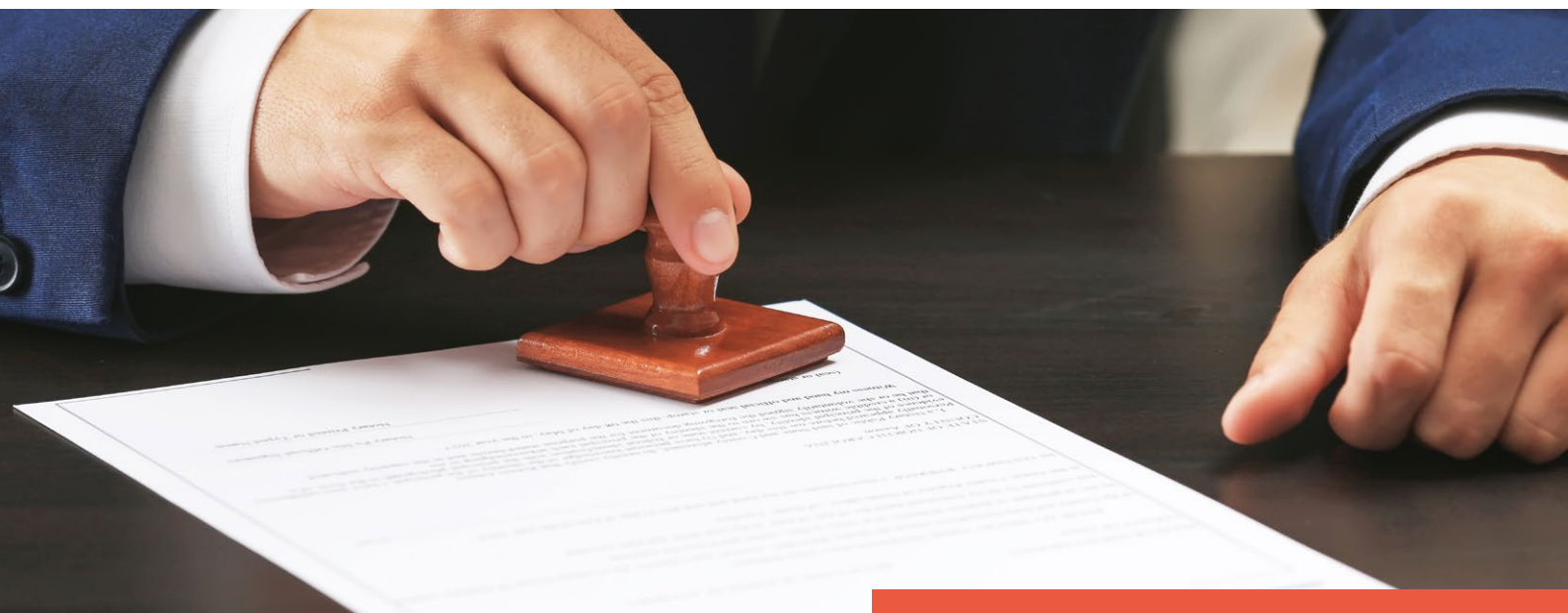
Zobowiązania zaciągane w ramach przedsiębiorstwa nie są zobowiązaniami zaciąganych w celu zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny, więc solidarna odpowiedzialność małżonków nie ma tutaj zastosowania (patrz pyt. 28).

Z kolei małżonek-przedsiębiorca odpowiada za zobowiązania związane z firmą **całym majątkiem firmy** (środki trwałe, obrotowe, rachunek bankowy, należności itd.), niezależnie czy przedsiębiorstwo objęte jest majątkiem osobistym, czy wspólnym (art. 41 KRO).

Oddzielną kwestię stanowi odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe. Ordynacja podatkowa w art. 111 przyjmuje zasadę odpowiedzialności **nie tylko małżonka, lecz także członków najbliższej rodziny podatnika**: członek rodziny podatnika odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie z podatnikiem prowadzącym działalność gospodarczą za zaległości podatkowe wynikające z tej działalności i powstałe w okresie, w którym **stałe współdziałał z podatnikiem w jej wykonywaniu, osiągając korzyści z prowadzonej przez niego działalności**. Nie chodzi przy tym o współdziałanie rozumiane jako zgłoszenie małżonka do ZUS jako osoby współpracującej, ale o faktyczną współpracę przy prowadzeniu działalności gospodarczej i udział w korzyściach z niej osiąganych. Obie przesłanki muszą być spełnione jednocześnie. Za członków rodziny podatnika uważa się zstępnych, wstępnych, rodzeństwo, małżonków zstępnych, osobę pozostającą w stosunku przysposobienia oraz pozostającą z podatnikiem w faktycznym pożyciu. Oberwało się zatem nawet konkubentom – fiskus nie ma litości. Przepisy powyższe stosuje się również do małżonków, którzy zawarli umowę o ograniczeniu lub wyłączeniu wspólności majątkowej, których wspólność majątkowa została zniesiona przez sąd i którzy pozostają w separacji. Odpowiedzialność ograniczona jest do wysokości uzyskanych korzyści.

Co więcej, **nawet rozwód nie zawsze ratuje nas przed odpowiedzialnością za podatki małżonka-przedsiębiorcy**.

Na szczęście tylko za te, które wymagalne były jeszcze w czasie trwania wspólności majątkowej. W art. 110 ordynacji podatkowej czytamy: „Rozwiedziony małżonek podatnika odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie z byłym małżonkiem za zaległości podatkowe z tytułu zobowiązań podatkowych powstałych w czasie trwania wspólności majątkowej, jednakże tylko do wysokości wartości przypadającego mu udziału w majątku wspólnym”.

32. JAK ROZDZIELNOŚĆ MAJĄTKOWA WPŁYWA NA ODPOWIEDZIALNOŚĆ Z TYTUŁU PEŁNIENIA FUNKCJI W ZARZĄDZIE SPÓŁKI, W KTÓREJ ODPOWIADA SIĘ CAŁYM MAJĄTKIEM?

Rozdzielność skutecznie chroni przed tego typu odpowiedzialnością. Nie ma tutaj mowy o zaciągnięciu przez małżonka konkretnego zobowiązania, tym bardziej związanego z zaspokajaniem zwykłych potrzeb rodziny, art. 30 KRO oraz wynikająca z niego solidarna odpowiedzialność małżonków nie mają zatem w takim wypadku zastosowania (patrz pyt. 28). Oczywiście chodzi o zobowiązania przyszłe, nieistniejące w momencie spisania intercyzy, kiedy nie ma jeszcze mowy o działaniu na szkodę wierzycieli czy tzw. skardze pauliańskiej.

33. JAK WYGLĄDA ODPOWIEDZIALNOŚĆ Z TYTUŁU PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, GDY MAMY WSPÓLNE MIESZKANIE (WSPÓLNOŚĆ MAJĄTKOWA)?

Zobowiązania zaciągane w ramach przedsiębiorstwa nie są zobowiązaniami zaciąganyymi w celu zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny, art. 30 KRO oraz wynikająca z niego solidarna odpowiedzialność małżonków nie mają zatem tutaj zastosowania (patrz pyt. 28). W tym zakresie mieszkanie jest bezpieczne.

Gdyby jednak wierzyciel udowodnił, że zobowiązanie zostało zaciągnięte za zgodą małżonka nieprowadzącego działalności gospodarczej, będzie mógł prowadzić egzekucję z całości majątku wspólnego, także z mieszkania (patrz art. 41 KRO i pyt. 28). Dlatego bank, udzielając kredytu małżonkowi--przedsiębiorcy, często prosi drugiego małżonka o podpis w dwóch miejscach: jako osoby wyrażającej zgodę na zaciągnięcie zobowiązania i jako osoby, która dodatkowo poręcza kredyt.

Z kolei odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe regulują przepisy ordynacji podatkowej (art. 111). Członek rodziny podatnika odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie z podatnikiem prowadzącym działalność gospodarczą za zaległości podatkowe wynikające z tej działalności i powstałe w okresie, w którym **stałe współdziałał z podatnikiem w jej wykonywaniu, osiągając korzyści z prowadzonej przez niego działalności**. Obie przesłanki muszą być spełnione jednocześnie. Za członków rodziny podatnika uważa się zstępnych, wstępnych, rodzeństwo, małżonków zstępnych, osobę pozostającą w stosunku przysposobienia oraz pozostającą z podatnikiem w faktycznym pożyciu. Przepisy powyższe stosuje się również do małżonków, którzy zawarli umowę o ograniczeniu lub wyłączeniu wspólności majątkowej, których wspólność majątkowa została zniesiona przez sąd i którzy pozostają w separacji. Odpowiedzialność ograniczona jest do wysokości uzyskanych korzyści.

34. CO Z JEDNOOSOBOWĄ FIRMĄ ZAŁOŻONĄ W CZASIE TRWANIA MAŁŻEŃSTWA, JEŚLI ROZWIEDLIŚMY SIĘ KILKA LAT TEMU I NIE PODZIELILIŚMY MAJĄTKU? CZY WSPÓŁMAŁŻONEK UCZESTNICZY WE WZROŚCIE WARTOŚCI FIRMY, KTÓRY NASTĄPIŁ JUŻ PO ŚLUBIE?

Ależ oczywiście, że tak.

Rozwód, separacja czy rozdzielność majątkowa same z siebie nie przesądzają o tym, czyje jest przedsiębiorstwo. Jeśli działalność gospodarcza powstała w trakcie trwania wspólności majątkowej, następnie małżonkowie rozwiedli się albo ustanowili rozdzielność, ale nie podzielnili majątku – **przedsiębiorstwo nadal stanowi ich wspólny majątek, objęty już teraz współwłasnością w częściach ułamkowych.**

Przy podziale majątku wspólnego obowiązuje zasada, w myśl której bierzemy pod uwagę stan majątku wspólnego z dnia ustania wspólności, ale rozliczeń dokonujemy po wartości z dnia przeprowadzenia podziału. Teoretycznie rzecz biorąc – powinniśmy wziąć pod uwagę stan majątkowy firmy z dnia rozvodu albo ustanowienia rozdzielności. Niestety, nic bardziej mylnego.

Sąd Najwyższy konsekwentnie stoi na stanowisku, że przedsiębiorstwo to nie rzecz, lecz zbiór rzeczy o składzie zmiennym. Czyli środki trwałe lub obrotowe zakupione w ramach przedsiębiorstwa w dzień po prawomocnym rozwodzie lub podpisaniu interczyzy – nadal objęte są wspólnością w częściach ułamkowych. Sąd Najwyższy opiera się na tzw. przedmiotowym ujęciu przedsiębiorstwa, abstrahując od osoby właściciela. Dotyczy to sytuacji zarówno podziału majątku małżeńskiego, jak i podziału spadku, jeśli przedsiębiorstwo do niego weszło. **Co więcej, byłemu małżonkowi należy się połowa dochodu pochodzącego z przedsiębiorstwa, a wypracowanego od dnia ustania wspólności do dnia rozliczenia** (art. 207 KC).

Radzę jak najszybciej przystąpić do podziału majątku i rozwiązać kwestię przedsiębiorstwa.

Część VI: Rozwód i separacja

35. JAK NIE STRACIĆ PRZY ROZWODZIE BEZ PODPISANIA WCZEŚNIEJSZEJ INTERCYZY?

Podpisać ją **zgodnie jeszcze przed rozwdem** i przeprowadzić **podział majątku**, zanim na sali sądowej rozgrzeją się **emocje**. A jeśli trudno się porozumieć – poprosić wspólnie o pomoc **mediatora** specjalizującego się w sprawach rodzinnych. W wielu wypadkach to znacznie korzystniejsze rozwiązanie niż wieloletnia wojna sądowa, w której każdy z małżonków reprezentowany jest przez własnego prawnika. Zanim zaś pójdziemy do mediatora, warto **skonsultować się z prawnikiem**, by sprawdzić, na czym stoimy i na co możemy liczyć. Niezależnie od sytuacji – lepsza jest rozmowa, poszukiwanie porozumienia, niż determinacja w wyrwaniu dla siebie jak największego kawałka tortu. Czasem warto ustąpić, nawet jeśli na pierwszy rzut oka mniej się to opłaca.

Wracając jednak do problemów prawnych. Pamiętajmy, że intercyza, podział majątku i w ogóle sprawy majątkowe są poza zakresem zainteresowania **sądu rodzinnego** – przynajmniej odnośnie do podziału majątku. W sądzie rodzinnym załatwiamy przede wszystkim rozwód, orzeczenie o winie małżonków albo jej braku, alimenty, kwestie wspólnego mieszkania oraz opieki nad dziećmi. Natomiast **majątek dzielimy w sądzie cywilnym**, w zupełnie oddzielnym postępowaniu, którego – jeśli się sami co do działu majątku nie dogadamy – lepiej nie odkładać w czasie. Pamiętajmy, że współwłasność majątku (zazwyczaj 50/50) będzie trwała zawsze. Potem pojawią się komplikacje związane z tym, że ktoś mieszka u kogoś za darmo czy też ponosi nakłady na cudzy majątek. Im szybciej się porozumiemy, tym lepiej.

Stracić przy rozwodzie można na podziale majątku. Jeśli nie potrafimy udowodnić, że włożyliśmy do majątku wspólnego pieniądze jeszcze sprzed ślubu, jeśli dany składnik (np. mieszkanie) kupiony był wcześniej za niewielkie pieniądze, ale spłacamy drugiego małżonka według wartości nieruchomości aktualnej w dniu podziału, czy też jeśli sąd inaczej, niż sądziliśmy, przyznał proporcje w majątku wspólnym (patrz pyt. 37) – poczucie straty ma prawo pozostać. Brak wcześniejszego uregulowania relacji majątkowych za pomocą intercyzy (patrz pyt. 7) albo brak zwykłej staranności przy pilnowaniu przepływów pieniężnych oraz znajomości reguł dotyczących tego, co jest czyje w małżeństwie (patrz pyt. 2 i 4) – w tej sytuacji mogą się boleśnie zemścić. Brak rozdzielności majątkowej w chwili rozwodu **nie chroni też przed odpowiedzialnością za długi zaciągane przez współmałżonka**. Z drugiej strony, rozdzielność majątkowa także przed niektórymi długami nie chroni (patrz pyt. 28). Za nowe długi nie będziemy odpowiadać dopiero od momentu, kiedy postanowienie sądu dotyczące rozwodu stanie się prawomocne.

36. CZY ODPOWIADAMY ZA DŁUGI WSPÓŁMAŁŻONKA, JEŚLI ŻYJEMY W SEPARACJI?

Jeśli po prostu żyjemy w separacji (od łoża i stołu), odpowiadamy za długi współmałżonka na normalnych zasadach (patrz pyt. 28). Dopiero **separacja prawomocnie orzeczona przez sąd** chroni nas przed długami drugiego małżonka zaciągniętymi po jej orzeczeniu. Orzeczenie separacji powoduje powstanie między małżonkami **rozdzielności majątkowej**. Przy okazji – orzeczona separacja powoduje, że **małżonek nie dziedziczy po nas**, pozbawia go też prawa do **zachowku**. Istnieje także **wentyl bezpieczeństwa** w postaci tzw. przymusowego ustroju majątkowego, tj. **orzekanej przez sąd rozdzielności majątkowej**. W wyjątkowych wypadkach sąd może ustanowić rozdzielność majątkową z dniem wcześniejszym niż dzień wytoczenia powództwa, w szczególności jeżeli małżonkowie żyli w rozłączeniu (patrz art. 51 §2 KRO).

37. JAK WYGLĄDA PODZIAŁ MAJĄTKU WSPÓLNEGO, NP. PO ROZWODZIE? JAK WYGLĄDAJĄ ROZLICZENIA MIĘDZY MAŁŻONKAMI?

Znam osoby, którym się wydaje, że majątek po rozwodzie podzieli się sam. Po części mają rację. Rozwód – tak samo jak rozdzielność, separacja albo śmierć jednego z małżonków – powoduje, iż majątek objęty dotąd wspólnością majątkową małżeńską niejako pęka na pół. Każdy z jego składników objęty jest od tego momentu współwłasnością w częściach ułamkowych. Zamiast przepisów KRO o wspólności majątkowej małżeńskiej zaczynamy stosować przepisy KC dotyczące współwłasności w częściach ułamkowych (art. 195 i nast. KC), z jednym istotnym zastrzeżeniem. Oprócz przepisów KRO (art. 43 i 45) do majątku objętego wcześniej majątkiem wspólnym stosuje się przepisy o dziale spadku (art. 1035 KC). Dopóki sąd lub sami małżonkowie nie podzielą majątku wspólnego, będzie on funkcjonował na podstawie tych zasad przez następne dziesięciolecia. Nawet po śmierci jednego z byłych małżonków jego majątek wejdzie do spadku po nim i będzie dzielony między żyjącym byłym małżonkiem a spadkobiercami zmarłego, czyli być może także kolejnym małżonkiem. Może się zdarzyć, że była i obecna (aktualna w dniu śmierci) żona wraz z dziećmi z obu związków spotkają się jako współwłaściciele majątku zmarłego. I prędzej czy później coś będą musieli w tej sprawie postanowić.

Jeśli zaś zabierzemy się już do dzielenia majątku, warto pamiętać, że:

- Małżonkom przysługują równe udziały w majątku wspólnym (50/50). Dotyczy to wszystkich jego składników, ale nie długów. Za długi powstałe w trakcie trwania wspólności, a nawet po wprowadzeniu rozdzielności majątkowej, odpowiadamy na zasadach ogólnych (patrz pyt. 28).
- Z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać, by ustalenie udziałów w majątku wspólnym nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w jakim każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku. Przy ocenie, w jakim stopniu przyczynili się z osobna do powstania majątku wspólnego, uwzględnia się także nakład osobistej pracy przy wychowaniu dzieci i we wspólnym gospodarstwie domowym. Spadkobiercy małżonka mogą wystąpić z takim żądaniem tylko w wypadku, gdy spadkodawca wytoczył powództwo o unieważnienie małżeństwa albo o rozwód lub wystąpił o orzeczenie separacji (art. 43 KRO).
- Małżonkowie nie tylko dzielą majątek (aktywa, nie pasywa). Dodatkowo powinno nastąpić rozliczenie przepływów finansowych pomiędzy nimi, tzn. ich majątkami osobistymi a majątkiem wspólnym. Jak stanowi art. 45 KRO, każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Może też żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. Nie można żądać zwrotu wydatków i nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, chyba że zwiększyły wartość majątku w chwili ustania wspólności. Zasady powyższe stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy dług jednego z małżonków został zaspokojony z majątku wspólnego. Na przykład tak rozliczona powinna zostać spłata kredytu zaciągniętego przed ślubem przez jednego z małżonków, jeśli nastąpiła ona ze środków wspólnych już po ślubie.

- Podziału majątku dokonuje się według jego stanu z dnia ustania wspólności, lecz według wartości z dnia dokonywania podziału. Ponadto jeśli podział następuje po latach, konieczne jest rozliczenie nakładów i wydatków oraz przychodów pomiędzy współwłaścicielami. Jeśli np. w majątku wspólnym były dwa mieszkania i jedno z nich, już po rozwodzie, wynajmowano studentom, ale zajmował się tym tylko jeden z byłych małżonków – powinien on rozliczyć przychody i koszty wynajmu z drugim byłym małżonkiem (art. 207 KC). Im szybciej więc dokonamy podziału, tym mniej będziemy mieli powodów do potencjalnych nieporozumień. Jeśli zaś nie zrobimy tego sami, zrobią to nasze dzieci lub wnuki jako spadkobiercy. Znacze na pewno (mam nadzieję, że nie z własnej praktyki) sytuacje, w których np. osiemdziesięciu kilku spadkobierców nie jest w stanie podjąć jakiegokolwiek zgodnej decyzji odnośnie do wspólnego majątku. Ze szkodą dla majątku i dla siebie przy okazji.
- Lepiej i taniej będzie przeprowadzić zgodny podział majątku. Batalie prawne przed sądem cywilnym, z udziałem adwokatów i biegłych, mogą trwać wiele lat i zmarnować więcej nerwów i pieniędzy, niż wart jest majątek. Chyba że lubimy tego rodzaju gry i sprawiają nam one przyjemność. Znam też takie osoby.

38. CO W PRZYPADKU, GDY DOSZŁO DO ROZWODU, NIE BYŁO ROZDZIELNOŚCI MAJĄTKOWEJ, A W POSIADANIU MAŁŻONKÓW ZNAJDUJE SIĘ NIERUCHOMOŚĆ, W KTÓRĄ W TRAKCIE TRWANIA MAŁŻEŃSTWA ZAINWESTOWAŁA JEDNA ZE STRON? JAKIE SĄ MOŻLIWOŚCI UZYSKANIA WYŁĄCZNEGO PRAWA DO NIERUCHOMOŚCI DLA STRONY INWESTUJĄCEJ?

To zależy od tego, z których środków dokonano inwestycji. Pamiętajmy, że nieruchomość nabyta po ślubie wchodzi co do zasady do majątku wspólnego. Pytanie, skąd pochodziły pieniądze, którymi sfinansowano jej zakup. I czy inwestujący małżonek może wykazać, że były to jego środki pochodzące z majątku osobistego. Oczywiście argumenty stron oceni sąd w postępowaniu działowym, bo dzielony powinien być co do zasady cały majątek wspólny, a zakładamy, że mamy już do czynienia ze sporem. Nawet jeśli w całości lub w przeważającej części pieniądze, z których sfinansowano zakup nieruchomości, pochodziły z majątku osobistego inwestującego małżonka i może on to wykazać (patrz pyt. 4), sąd może przyjąć, że mieszkanie jest i pozostaje wspólne, a inwestorowi należy się wyłącznie rozliczenie nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny. Musiałyby to być jednak pieniądze pochodzące sprzed ślubu, nabyte po ślubie przez dziedziczenie lub darowiznę albo ze sprzedaży innego składnika majątku osobistego (surogacja). Wszystkie bowiem środki zarobione po ślubie stały się przecież majątkiem wspólnym (patrz pyt. 2). Niezależnie, który małżonek je faktycznie zarobił. Zastosowanie może tu mieć przepis art. 231 KC (patrz pyt. 17), ale dotyczyłoby ono wyłącznie domu postawionego na wspólnej działce, lecz już nie mieszkania.

Część VII: Wspólne życie bez ślubu, związki partnerskie i konkubinat

39. CO TO JEST KONKUBINAT?

Jak mówi jedno z orzeczeń sądu: konkubinat jest prawnie nieuregulowaną, trwałą wspólnotą życiową mężczyzny i kobiety; cechami charakterystycznymi konkubinatu są: związek mężczyzny i kobiety, trwałość tego związku, pożycie jak w małżeństwie oraz brak zdarzenia prawnego regulującego ten związek; zewnętrznym przejawem wymienionej trwałości i pożycia są: współżycie fizyczne, wspólne zamieszkiwanie i wspólne prowadzenie gospodarstwa domowego. Możemy zatem powiedzieć, że jest to małżeństwo, tyle że bez ślubu. A skoro nie było ślubu – nie ma też wszystkich skutków prawnych, które on wywołuje (nie tylko na płaszczyźnie majątkowej). Nie ma znaczenia, jak długo trwa związek.

40. CZYM RÓŻNI SIĘ KONKUBINAT OD ZWIĄZKU PARTNERSKIEGO?

Praktycznie tylko nazwą – z formalnego punktu widzenia są to sytuacje tożsame. Owszem, można spotkać się z opinią, że konkubinat oznacza wyłącznie związek kobiety i mężczyzny, a związek partnerski może obejmować także pary jednopłciowe; niemniej terminologia zależy jedynie od przyjętej konwencji i nie jest uregulowana w żadnym akcie prawnym obowiązującym w Polsce. Wprawdzie istnieje już kilka orzeczeń sądów, które dopuszczają traktowanie związku jednopłciowego jako konkubinatu, ale niewiele z tego wynika z punktu widzenia uprawnień partnera czy partnerki w takim związku (patrz pyt. 41). Od lat w Polsce toczy się dyskusja, czy – wzorem rozwiązań stosowanych już niemal powszechnie na świecie – wprowadzić do naszego porządku prawnego dwu- lub jednopłciowe związki partnerskie, w których partnerom przysługuje część uprawnień małżonków, a sam związek łatwiej jest zawrzeć i rozwiązać niż małżeństwo.

Z uwagi na fakt, że zawarcie związku małżeńskiego w Polsce pociąga za sobą nawiązanie stosunku powinowactwa z rodziną małżonka, które nie wygasa nawet po rozwodzie i połączone jest z prawem do alimentacji, oraz na trudności związane z przeprowadzeniem rozwodu – sądzę, że powinno się powrócić do bardziej konkretnych rozmów w sprawie ustawy o związkach partnerskich. Jest to jednak zupełnie osobne, skomplikowane i wielopłaszczyznowe zagadnienie – obejmujące nie tylko kwestie majątkowe, lecz także religijne i światopoglądowe. Nie jest moim zamiarem wchodzenie w dyskusje toczone wokół tej problematyki, szczególnie w ramach niniejszego opracowania czy też komentarzy do niego. Tutaj ograniczamy się wyłącznie do uwag na temat aktualnych kwestii majątkowych dotyczących konkubentów bądź partnerów.

41. CZY ZWIĄZKI PARTNERSKIE I KONKUBINAT SĄ W JAKIŚ SPOSÓB UREGULOWANE W POLSKIM PRAWIE?

Nie. Poza kilkoma orzeczeniami sądów i komentarzami żaden akt prawny nie reguluje bezpośrednio konkubinatu czy związku partnerskiego.

Jedynym przepisem, w którym *Kodeks cywilny* wyraźnie wspomina o uprawnieniach osoby pozostającej w tzw. stałym pożyciu, jest art. 691 KC dotyczący wstąpienia w stosunek **najmu lokalu mieszkalnego** po śmierci dotychczasowego najemcy. Za to ordynacja podatkowa nie zapomina o konkubencie w sytuacji, kiedy drugi konkubent prowadzi działalność gospodarczą. Art. 111 ordynacji czyni konkubenta niebędącego przedsiębiorcą **odpowiedzialnym za zobowiązania podatkowe** konkubenta-przedsiębiorcy w sytuacji, w której z nim współpracował i uzyskiwał korzyści z tej działalności gospodarczej – w granicach otrzymanych korzyści (patrz pyt. 31).

42. JAK WYGLĄDA „WSPÓLNOŚĆ MAJĄTKOWA” OSÓB W KONKUBINACIE?

Tak samo jak osób formalnie sobie obcych. Mogą mieć do niej zastosowanie przepisy o **współwłasności w częściach ułamkowych** (o ile nabyli coś wspólnie), czyli art. 195 i nast. KC, przepisy dotyczące wspólnego ponoszenia kosztów i rozliczania pożytków (art. 207 KC), dotyczą ich także **rozliczenia nakładów czy wydatków poniesionych z majątku jednego partnera na majątek drugiego**, a także w określonych okolicznościach przepisy o **bezpodstawnym wzbogaceniu** czy o **prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia**.

Na pewno do konkubentów **nie mają zastosowania przepisy *Kodeksu rodzinnego* dotyczące wspólności majątkowej małżeńskiej**. Nawet jeśli partnerzy przez wiele lat gospodarowali ze wspólnego portfela, czyli identycznie jak małżonkowie objęci wspólnością – **nie przysługuje domniemanie, że ich udziały w majątku są równe**.

Z kolei na płaszczyźnie podatkowej konkubenci mają **dwa oddzielne majątki** i urzędy skarbowe będą traktować przepływy pieniężne i majątkowe pomiędzy nimi jako darowizny. W przeciwieństwie jednak do małżonków (nawet z rozdzielnością majątkową) – partnerom nie przysługuje zwolnienie z podatku od spadków i darowizn, co więcej, traktowani są oni jako osoby obce i zaliczani do **III grupy podatkowej**, co skutkuje naliczeniem podatku według stawki **20%** (patrz pyt. 47).

43. CZY MOŻNA PRAWNIE „ZAPISAĆ WSPÓLNOŚĆ MAJĄTKOWĄ” OSÓB ŻYJĄCYCH W KONKUBINACIE?

Nie. Można ewentualnie zawrzeć coś w rodzaju „umowy majątkowej małżeńskiej”, ale w rozumieniu potocznym, nie mają do niej bowiem zastosowania przepisy KRO. Byłaby to umowa zawarta pomiędzy współwłaścicielami na zasadzie swobody umów, jeśli chcieliby uregulować swoje relacje majątkowe w sposób bardziej precyzyjny lub odmienny, niż to wynika z reguł ogólnych (patrz pyt. 42).

Dobry przykład dają firmy rodzinne. W sukcesji biznesu rodzinnego coraz częściej praktykowane jest wspólne układanie reguł dotyczących m.in. kwestii własności w rodzinach właścicielskich, szczególnie pomiędzy rodzicami a dziećmi (rodzeństwem) przejmującymi stworzony przez nich biznes. Ten zespół reguł nazywamy łaodem rodzinnym. Obejmuje on m.in. materię ustrojów majątkowych małżeńskich w rodzinach dzieci. Ład rodzinny może przybrać formę prywatnej umowy pomiędzy członkami rodziny, którą nazywamy konstytucją rodzinną. Brałem udział w przygotowywaniu tego typu porozumień oraz w procesach uzgadniania zasad ładu rodzinnego w wielu rodzinach biznesowych.

44. CZY MOŻNA ZAPISAĆ PRAWO DO DZIEDZICZENIA?

Oczywiście można, do tego służy testament. Przy czym partnerzy traktowani są jako osoby obce – na gruncie podatku od spadków jest to tzw. III grupa podatkowa, a stawka podatku wynosi 20% (patrz pyt. 47). Powołanie do spadku albo wskazanie jako zapisobiorcy partnera lub partnerki powinno zostać poprzedzone analizą, czy pozostali członkowie rodziny nie nabędą w związku z tym prawa do zachowku. Szerzej pisaliśmy o tym w poprzednim e-booku, dotyczącym dziedziczenia.

45. CZY MOŻNA KUPIĆ WSPÓLNIE MIESZKANIE, GDY ŻYJE SIĘ W ZWIĄZKU PARTNERSKIM?

Można, przy czym nie będzie ono objęte majątkiem wspólnym małżeńskim, skoro nie ma małżeństwa. Będzie to współwłasność w częściach ułamkowych, w stosunku 50/50 lub innym, w zależności od postanowień stron. Nic nie stoi na przeszkodzie, żeby zakup sfinansować wspólnie zaciągniętym kredytem. Co do pozostałych reguł – patrz pyt. 42.

46. JAK W ZWIĄZKU PARTNERSKIM WYGLĄDA PRAWNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA UTRZYMANIE DZIECI I KOSZTY TZW. PROWADZENIA DOMU?

Relacje pomiędzy rodzicami a dziećmi, także majątkowe, regulowane są odrębnymi przepisami *Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* niż małżeństwo. Nie ma zatem znaczenia, czy rodzice są małżeństwem, czy pozostają w konkubinacie. Każdemu z rodziców przysługuje władza rodzicielska, która obejmuje przede wszystkim obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka z poszanowaniem jego godności i praw. Elementem tej powinności jest obowiązek zapewnienia dziecku właściwych warunków egzystencji, tj. na organizowaniu warunków życia dziecka, w szczególności wyżywienia, odzieży, warunków mieszkaniowych, pomocy szkolnych czy opieki lekarskiej.

Nie należy go mylić z obowiązkiem alimentacyjnym, który może w danych okolicznościach zostać nałożony także na inne osoby niż rodzice (np. na dziadków). Obejmuje on obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania (art. 128 KRO).

Osobną sprawą jest piecza nad majątkiem należącym do dziecka, wykonywana przez rodziców pod nadzorem sądu rodzinnego.

47. JAK PRZEKAZAĆ MAJĄTEK OSOBIE, Z KTÓRĄ ŻYJEMY BEZ ŚLUBU?

Na przykład w postaci darowizny, przy czym obdarowany jako osoba obca, tj. z III grupy podatkowej, zapłaci podatek od darowizny zgodnie z następującymi zasadami:

- przy wartości darowizny od 0 do 4 902 zł – podatek wyniesie 0 zł (kwota wolna od podatku, niepodlegająca zgłoszeniu),
- przy wartości darowizny od 4 902 zł do 10 278 zł – podatek wyniesie 12% od różnicy wartości darowizny i kwoty 4 902 zł,
- przy wartości darowizny od 10 278 zł do 20 556 zł – podatek wyniesie 1 233,40 zł i 16% od nadwyżki ponad 10 278 zł,
- przy wartości darowizny powyżej 20 556 zł – podatek wyniesie 2 877,90 zł i 20% od nadwyżki powyżej 20 556 zł.

W ten sam sposób traktowana też będzie spłata długu drugiego konkubenta, np. kredytu.

Uwaga! Jeśli rzeczy lub prawa nabywamy od tej samej osoby (lub po tej samej osobie, bo przepisy te obejmują zarówno podatek od darowizn, jak i podatek od spadków), sumujemy wszystkie darowizny otrzymane przez pięć lat poprzedzających rok, w którym nastąpiło ostatnie nabycie. Mowa tu o okazjonalnych darowiznach; inaczej traktowane są tzw. świadczenia powtarzające się (np. renta, płatna co miesiąc).

Pomiędzy partnerami mogą być zawierane także inne umowy, takie jak pożyczka, zamiana czy sprzedaż. Za każdym razem warto sprawdzić, jakie pociągają one za sobą skutki podatkowe.

Część VIII: Podatki

48. CZY MAJĄC PODPISANĄ INTERCYZĘ, MOŻEMY WSPÓLNIE ROZLICZAĆ SIĘ Z PODATKU?

Niestety nie. Aby wspólnie rozliczyć się z małżonkiem, powinniśmy przez cały rok podatkowy spełnić następujące warunki: być małżeństwem, w którym obowiązuje wspólność majątkowa małżeńska, przy czym żaden z małżonków nie powinien korzystać z karty podatkowej, ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych (z wyłączeniem najmu prywatnego), podatku liniowego ani podatku tonażowego.

Jeśli zatem pobierzemy się 2 stycznia lub 3 stycznia zawrzemy umowę majątkową małżeńską – w tym roku możliwość wspólnego opodatkowania odpada.

49. CZY W PRZYPADKU INTERCYZY DAROWIZNY SĄ OBJĘTE PODATKIEM? JEŻELI TAK, TO JAK OKREŚLIĆ JEGO PODSTAWĘ?

Prawie każda darowizna objęta jest podatkiem, chyba że mieścimy się w kwocie wolnej od podatku i niepodlegającej zwolnieniu, która wynosi: 9 637 zł w I grupie podatkowej, 7 276 zł w II grupie podatkowej i 4 902 zł w III grupie podatkowej. Co ważne, jeśli od tej samej osoby otrzymamy kilka darowizn, sumujemy ich wartość za okres pięciu lat poprzedzających rok, w którym nastąpiła ostatnia darowizna.

Kiedy przekroczymy ww. kwotę i nie zrobimy nic więcej, podatek trzeba będzie zapłacić. Chyba że w odpowiednim terminie i trybie wystąpimy o przyznanie ulgi lub zwolnienie z podatku. Urząd skarbowy sam z siebie ich nam nie przyzna – to my musimy wykazać inicjatywę.

Małżonkowie – niezależnie od tego, jaki ustrój majątkowy panuje w ich małżeństwie, czyli także przy rozdzielności powstałej wskutek sporządzenia intercyzy – znajdują się w grupie szczęśliwców, która potocznie nazywana jest grupą zero. Art. 4a ustawy o podatku od spadków i darowizn przewiduje, że jeżeli w terminie sześciu miesięcy od dnia otrzymania darowizny małżonkowie zgłoszą naczelnikowi urzędu skarbowego ten fakt, wypełniając formularz SD-Z2, to zostaną całkowicie zwolnieni z podatku. Dlatego intercyza nie ma wpływu na podatek od darowizn. O ile będziemy pamiętać o złożeniu wniosku.

50. CZY ROZDZIELNOŚĆ MAJĄTKOWA WPŁYWA NA ULGI PODATKOWE NA DZIECI?

Nie. Przepisy regulujące te ulgi nie odnoszą się od ustroju majątkowego małżeńskiego w małżeństwie rodziców.

Dziękujemy za zapoznanie się z niniejszym materiałem. Wierzymy, że odpowiedzi udzielone na Państwa pytania pomogą przy świadomym i mądrym zarządzaniu majątkiem w małżeństwach. Zastrzegamy, że niniejszy materiał nie może być traktowany jako porada prawna. Przed podjęciem każdej istotnej dla majątku małżeńskiego decyzji należy zasięgnąć porady prawnika i/lub doradcy podatkowego, który będzie miał możliwość szczegółowego zapoznania się z Państwa indywidualną sytuacją.

Generali Investments TFI SA
ul. Senatorska 18
00-082 Warszawa
Warszawa, wrzesień 2019 r.

 (+48) 22 355 46 71 (od pon. do pt. od 9.00 do 17.00)

 www.generali-investments.pl

 tfi@generali.pl

Niniejszy materiał jest upowszechniany w celu reklamy lub promocji usług świadczonych przez Generali Investments Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA.

Generali Investments TFI SA działa na podstawie zezwolenia Komisji Papierów Wartościowych (obecnie: Komisja Nadzoru Finansowego) z dnia 1 czerwca 1995 r., nr decyzji KPW-4073-1/95.

Niniejszy materiał jest upowszechniany w celach reklamowych, promocyjnych i informacyjnych oraz nie stanowi umowy ani nie jest dokumentem informacyjnym wymaganym na mocy przepisów prawa. Informacje zamieszczone w niniejszym materiale nie stanowią: oferty w rozumieniu art. 66 Kodeksu cywilnego, usługi doradztwa inwestycyjnego, udzielania rekomendacji dotyczącej instrumentów finansowych, jak również nie stanowią informacji rekomendującej lub sugerującej strategię inwestycyjną lub rekomendacji inwestycyjnej opisanych w art. 3 ust. 1 pkt 34) i 35) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 w sprawie nadużyć na rynku, a także nie są formą doradztwa finansowego, podatkowego lub prawnego.

Niniejszy materiał nie zawiera pełnych informacji niezbędnych do podjęcia decyzji inwestycyjnej oraz oceny ryzyka związanego z inwestycją w fundusze inwestycyjne. Przed podjęciem ostatecznych decyzji inwestycyjnych należy zapoznać się z Dokumentami zawierającymi kluczowe informacje (KID) lub Informacją dla Klientów AFI, a także z Prospektem informacyjnym, zawierającym szczegółowe informacje w zakresie: polityki inwestycyjnej, czynników ryzyka, zasad sprzedaży jednostek uczestnictwa, praw uczestników oraz z tabelą opłat manipulacyjnych i informacjami podatkowymi, dostępnymi w siedzibie Towarzystwa oraz na stronie internetowej: www.generali-investments.pl w lokalizacji <https://www.generali-investments.pl/contents/pl/klient-indywidualny/dokumenty> w zakładce „Dokumenty” (odpowiednio w zakładce „Prospekty funduszy”, „KID”, „Dokumenty i Regulaminy”). Dokumenty są sporządzone w języku polskim. Ryzyko inwestycyjne subfunduszy opisane jest w punktach *Opis ryzyka związanego z inwestowaniem w Jednostki Uczestnictwa Subfunduszu*, w tym *ryzyka związanego z przyjętą polityką inwestycyjną Subfunduszu* oraz *Opis ryzyka inwestycyjnego związanego z uczestnictwem w Subfunduszu*. Prawa uczestników funduszu są opisane w Prospekcie Informacyjnym w punkcie *Zwięzłe określenie praw Uczestników Funduszu*.

Niniejszy materiał został przygotowany przez Towarzystwo z dołożeniem należytej staranności i z wykorzystaniem najlepszej wiedzy oraz opierają się na ocenie autora w momencie jego tworzenia i w stosunku do bieżącego stanu prawnego, podatkowego i faktycznego, a także mogą ulec zmianie bez uprzedniego poinformowania. W materiale użyto informacji ze źródeł własnych oraz z publicznie dostępnych źródeł (www.generali-investments.pl). Towarzystwo nie ponosi odpowiedzialności za negatywne skutki wynikające z użytku treści zawartych w niniejszym materiale. Wszelkie prawa autorskie do niniejszego materiału przysługują wyłącznie Towarzystwu. Powielanie, publikowanie bądź rozpowszechnianie w jakikolwiek inny sposób jego całości lub części bez zgody Towarzystwa jest zabronione.

Niniejszy materiał został opracowany według stanu na dzień 30.09.2019 r. i obowiązuje do dnia jego aktualizacji.